DANIƐLI

Daniɛli gɔ̃na Babilɔnu kína ìba ũ̀

[1] Yudanɔ kí Yoyakimu kíblena wɛ̃̀ aagɔ̃dee guu,
Babilɔnu kí Nɛbukanɛza mɔ̀ à Yerusalɛmu kagura
kɛ̀. [2] Ben Dii kí Yoyakimu nànɛ à ɔzĩ kɔ̃n Luda kpɛ́
pɔ́kenɔ, ben à tào Babilɔnia bùsun à kàɛ a tãakpɛ
auzikikaɛkiin.
[3] Ben kína pì bè a bɛgwari Asapenazanɛ à mɔ́ kɔ̃n
Isaraili gɔ̃kparɛ kɛ̀ aɔ̃ɔ kuu kí ke gbãade borii ũunɔ,
[4] gɔ̃ maa seesai kɛ̀ aɔ̃ ɔ̃ndɔ̃ɔ kà wà yã píngi dada
wàgɔ̃ wɛ́ɛzɛ̃ɛ vĩinɔ, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è yã dɔ̀rɔ dɔ̃ kpakpaa
bensɔ̃ aɔ̃ goni kà wà zĩi kɛ kíbɛɛnɔ. Gwàri pì bé eé
Babilɔnia yã dadańnɛ kɔ̃n à kyóo. [5] Kína dìɛ kɛ̀ wà
pɔ́blee kɛ̀ eè ble lán guu e dɔɔ nà líńnɛ kɔ̃n wɛ̃ɛ kɛ̀ eè
miio, wà yã dadańnɛ ai wɛ̃̀ aagɔ̃, beee gbɛra aɔ̃é zĩi
kɛare. [6] Yuda kenɔ kú ń tɛ́, Daniɛli kɔ̃n Ananiao kɔ̃n
Misailio kɔ̃n Azariao. [7] Gwàri pì ń tɔ́ lìɛńnɛ. À tɔ́ kpà
Daniɛlinɛ Bɛtɛsaza, Anania sɔ̃ Sadaraka, Misaili sɔ̃
Mɛsaki, Azaria sɔ̃ Abɛdinɛgo.

[8] Daniɛli zɛ̀o a swɛ̃̀n kɛ̀ é kína pɔ́ ble kesɔ̃ à à wɛ̃ɛ
mi à gbãsĩ lɛ́ro, ben à zɛ́ wɛ̀tɛ bɛgwari pìa lɛ à pɔ́blee
pì tó gwe. [9] Ludaa tò bɛgwari pì gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ Daniɛlinɛ
à à wɛ̃nda gwà, [10] mɔde à bènɛ: Má a dii kína vĩa
vĩ, zaakɛ àpi bé à a pɔ́ble kɔ̃n íminao dìɛ. Tó à n e
pɔsiaa guu dɛ n sáa daanɔla sɔ̃ nɛ́? Nɛ́ tó yã pì wí ma
musu kína aɛ. [11] Gwàri pì dãkpari dìɛ à làakari gɔ̃ kú
Daniɛlia kɔ̃n Ananiao kɔ̃n Misailio kɔ̃n Azariaoa,
ben Daniɛli bènɛ: [12] Ǹ wamɔwa n zɔ̀blerinɔ yɔ̃ ǹ
gwa ai gurɔ kuri. Nɛ̀ɛgae dò lá atɛ̃ɛ kpáawa kɔ̃n ío

ado 13 ǹ wa lɛ́kɔ̃zi kɔ̃n gɔ̃kparɛ kɛ̀ aɔ̃ɔe pɔ́ble dɔ̃nkɔ̃
blee kɔ̃n kínaonɔ, nɛ́ gbasa ǹ kɛwe lán ń yezi nà. 14 À
wèńnɛ yã beeezi, ben à kɛ̀ńnɛ lɛ ai gurɔ kuri.
15 Kɛ̀ gurɔ kuri pì pàpa, à ń gwá, ben à è aɔ̃ɔ aafia
vĩ aɔ̃ɔ mɛ̀kpana dɛ gɔ̃kparɛ kpaaa kɛ̀ aɔ̃ɔe pɔ́ble
dɔ̃nkɔ̃ blee kɔ̃n kínaonɔla. 16 Ben aɔ̃ dãkpari pì
e kína pɔ́ble kɔ̃n à wɛ̃ɛo kpáḿma dɔro, séde dò lá
pãa. 17 Luda gɔ̃kparɛ gɔ̃ɔn siigɔ̃ɔ pìnɔ gbà dɔ̃na kɔ̃n
wɛ́ɛzɛ̃ɛo. Aɔ̃ takada yáasi dɔ̃, ben aɔ̃ɔ laasuu vĩ ń
píngi. Daniɛli sɔ̃ wɛ́ɛgupu'ena kɔ̃n nana bɔkɔ̃tɛnao
dɔ̃.
18 Kɛ̀ wɛ̃̀ aagɔ̃ɔ kɛ̀ kí Nɛbukanɛza dìɛ wà yã dada
gɔ̃kparɛ pìnɔnɛ lɛ́ kà, ben bɛgwari pì gàańyo à
kiia. 19 Kɛ̀ kína fàadi bòńyo, ben à è kɛ̀ aɔ̃ gbɛ̃ kee
sɛ̃nkpɛ kɔ̃n Daniɛlioro kɔ̃n Ananiao kɔ̃n Misailio
kɔ̃n Azariao, ben aɔ̃ gɔ̃̀ à ìbanɔ ũ. 20 Kína ń lála ɔ̃ndɔ̃
kɔ̃n dɔ̃nao yã musu píngi, ben à è aɔ̃ɔ dɛ màsokɛrinɔ
kɔ̃n wɛ́ɛzɛ̃ri kɛ̀ aɔ̃ɔ kú a bùsu guunɔla píngi lɛo kuri.
21 Daniɛli kú gwe ai Sirusu kíblena wɛ̃̀ káaku guu.

2

Nɛbukanɛza nana'ona anduna kpatanɔ yã musu

1 Nɛbukanɛza kíblena wɛ̃̀ plaadee guu à nanaanɔ
ò. Nanaa pì yã à kũ̀ gbãa, eé fɔ̃ à ii òro. 2 Ben à
bè wà màsokɛrinɔ kɔ̃n asidɔ̃rinɔ kɔ̃n ɛ̃zɛ̃deenɔ kɔ̃n
sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔ sísi lɛ aɔ̃ nanaa pì bɔkɔ̃tɛare. Kɛ̀ aɔ̃
mɔ̀ à aɛ, 3 à bèńnɛ: Ma nanaa ò, nanaa pì ma kũ
gbãa. Má yezi mà nanaa pì asii dɔ̃. 4 Ben aɔ̃ɔ bènɛ
kɔ̃n Siria yãa: Wà n dɔ̃ aafiao, Zaaki! Ǹ nanaa pì
yã o wamɔwa n zɔ̀blerinɔnɛ, wé à bɔkɔ̃tɛnnɛ. 5 Kína
bèńnɛ: Yã kɛ̀ ma zɛo mà kɛareen yɛ̀. Tó ée nanaa pì
kɔ̃n à bɔkɔ̃tɛnao omɛro, weé a zɔ̃zɔ̃kɔ̃rɛ wà a uanɔ kɛ

tuburaa ũ. 6 Tó a nanaa pì kɔ̃n à bɔkɔ̃tɛnao tɔ̃kɛ̀mɛ
sɔ̃, mɛ́ a kpe da maamaa, é gbaanɔ e a asaia ũ. À
nanaa pì omɛ sa kɔ̃n à bɔkɔ̃tɛnao.
7 Aɔ̃ ɛ̀ara wà bènɛ dɔ: Kí, ǹ nanaa pì o wamɔwa
n zɔ̀blerinɔnɛ, wé à bɔkɔ̃tɛnnɛ. 8 Ben kína bèńnɛ:
Má dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ ée yã gágaamɛ, kɛ̀ á yã kɛ̀ ma zɛo
mà kɛaree dɔ̃ yãnzi. 9 Tó ée nanaa pì omɛro, yã
mɛ̀n doo bé à gɔ̃̀are. A lɛ́ kpàkɔ̃sɔ̃ à ɛgɛɛ tòmɛ kɔ̃n
yãlɛkpɛɛomɛ ai yã gɔ̃ gá liɛ. À nanaa pì omɛ, mɛ́gɔ̃
dɔ̃ kɛ̀ é fɔ̃ à à bɔkɔ̃tɛ. 10 Ben aɔ̃ bènɛ: Kí, gbɛ̃kee
kú anduna guu kɛ̀ eé fɔ̃ à yã kɛ̀ nɛ́ɛ gbekaa kɛ̀kii
bɔkɔ̃tɛnnɛro. Kína kee kuu kɛ̀ à yã beee taka gbeka
màsokɛrinɔ kɔ̃n asidɔ̃rinɔ kɔ̃n sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔaro,
baa tó kí ìsi gbãadeemɛ. 11 Kí, yã kɛ̀ nɛ́ɛ gbekaa pì
zĩ'ũ. Gbɛ̃ke é fɔ̃ à onnɛro, sé Luda, bensɔ̃ à bɛɛ kú gu
dɔ̃nkɔ̃ kɔ̃n wamɔwa gbɛ̃nteenɔro.
12 Yã beee tò kína pɛ̃tɛ̃ kɛ̀ à pɔ fɛ̃̀ maamaa, à bè wà
Babilɔnu ɔ̃ndɔ̃rinɔ dɛdɛ ń píngi. 13 Kɛ̀ wà ɔ̃ndɔ̃rinɔ
dɛdɛna yã kpàakpa kɛ̀, ben wèe Daniɛli kɔ̃n a gbɛ̃nɔ
wɛtɛɛ wà ń dɛdɛ. 14 Kɛ̀ kína dogarinɔ gbɛ̃nsi Ariɔki
gàa Babilɔnu ɔ̃ndɔ̃rinɔ dɛdɛ, ben Daniɛli yãzɛdee
ònɛ kɔ̃n asãnsio 15 à à là à bè: Bɔ́yãnzi kína yã pãsĩ
pì dìɛzi? Ben Ariɔki yã pì tɔ̃kɛ̃̀ Daniɛlinɛ. 16 Ben
Daniɛli gàa à wɛ́ɛ kɛ̀ kínaa à sɔ̃ kɔ̃n gurɔɔo aɛ féte
gbasa à nanaa pì bɔkɔ̃tɛnɛ. 17 Ben à tà bɛ à yã pì
tɔ̃kɛ̃̀ a gbɛ̃nɔnɛ Anania kɔ̃n Misailio kɔ̃n Azariao.
18 À bèńnɛ aɔ̃ wɛ́ɛ kɛ Luda Musudea à wɛ̃nda dɔ̃ńnɛ
nanaa pì asii yã musu, lɛ wàton ń dɛdɛ kɔ̃n Babilɔnu
ɔ̃ndɔ̃ri kpaaanɔro yãnzi.
19 Gwãavĩn Daniɛli wɛ́ɛgupu è, Luda Musude
nanaa pì asii ònɛ, ben Daniɛli à sáabu kpà à bè:
20 Wàgɔ̃ Luda sáabu kpaa gurɔ píngi,

àmbe à ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n gbãaao vĩ.
21 È gurɔ kɔ̃n à zakao liɛ,
è kínanɔ kpá kpatan è ń bɔn,
è ɔ̃ndɔ̃ɔ da ɔ̃ndɔ̃deenɔnɛ,
è dɔ̃na kpá wɛ́ɛzɛ̃rinɔa.
22 È asii yãnɔ kɔ̃n yã kɛ̀ aɔ̃ɔ utɛnanɔ ɔdɔańnɛ,
à gusia yãnɔ dɔ̃, zaakɛ àmbe è guu pu.
23 Ma n sáabu kɛ̀ ma dezinɔ Luda,
ma n tɔ́ kpà,
zaakɛ n ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n gbãaao kàaramɛ.
N yã kɛ̀ wá gbèkammaa tɔ̃kɛ̃̀mɛ,
n nanaa kɛ̀ kína ò ɔ̀dɔawe.

Daniɛli nana bɔkɔ̃tɛna kínanɛ

24 Ben Daniɛli gàa Ariɔki kɛ̀ kína à dìɛ à Babilɔnu
ɔ̃ndɔ̃rinɔ dɛdɛɛ kiia à bènɛ: Ǹton Babilɔnu ɔ̃ndɔ̃rinɔ
dɛdɛro. Ǹ gámao kína kiia lɛ mà à nanaa bɔkɔ̃tɛnɛ.
25 Gwe gɔ̃ɔ Ariɔki Daniɛli sɛ̀ à gàao kína kiia à bènɛ:
Ma gbɛ̃ kɛ̀ eé fɔ̃ à n nanaa bɔkɔ̃tɛnnɛɛ è Yuda zĩ̀zɔnɔ
tɛ́. 26 Kína Daniɛli kɛ̀ wè benɛ dɔ Bɛtɛsaza là à bè:
Nɛ́ fɔ̃ ǹ nanaa kɛ̀ má ò bɔkɔ̃tɛmɛ ǹ à yáasi tɔ̃kɛ̃mɛɔ́?
27 Daniɛli wèàla à bè: Ɔndɔ̃ri ke asidɔ̃ri ke màsokɛri
ke sɔsɔnɛyãdɔ̃ri ke é fɔ̃ à asiiyã kɛ̀ ń gbèka pì onnɛro.
28 Mɔde Ludaa kú musu, àmbe è asiiyã ońnɛ. Kí
Nɛbukanɛza, Luda yã kɛ̀ eé mɔ́ kɛ ziaa ɔ̀dɔannɛmɛ.
Nanaa kɛ̀ ń ò n gádoa kɔ̃n wɛ́ɛgupu kɛ̀ ń èon yɛ̀. 29 Kí,
gurɔɔ kɛ̀ ń daɛna n gádoa n laasuu tà yã kɛ̀ eé mɔ́
kɛɛa. Luda bé è asiiyã ɔdɔańnɛ, ben à tò n yã kɛ̀ eé
mɔ́ kɛɛ dɔ̃. 30 Mapi sɔ̃, èe kɛ ma ɔ̃ndɔ̃ɔ bé à dɛ danɔ
pɔ́la gbasa Luda asiiyã pì òmɛro. À òmɛ lɛ ǹ e ǹ à
bɔkɔ̃tɛ mamɛ ǹgɔ̃ laasuu kɛ̀ kú n nɔ̀sɛ guu dɔ̃.
31 Kí, n guu gwà ben n pɔ́ke taka è n aɛ lán
gbɛ̃ntee bà. À bíta èe tɛ́ kɛɛ bensɔ̃ à naasi vĩ. 32 Pɔ́

taka pì mì nɛ́ vuramɛ atɛ̃ɛ, à kùsɛ kɔ̃n à gȁsãnɔ
nɛ́ kondogi, à gbɛɛɛ kɔ̃n à gisinɔ nɛ́ mɔ̀gotɛ̃mɛ, 33 à
gbánɔ nɛ́ mɔ̀simɛ, à gbálanɔ nɛ́ mɔ̀si kɔ̃n gȕomɛ.
34 Gurɔɔ kɛ̀ nɛ́ɛ gwa, gbɛ̀si ke gbòro, èe kɛ gbɛ̃ke bé
à ɔ kɛ̀aro, ben à mɔ̀ à sì pɔ́ taka pì gbála kɛ̀ dɛ mɔ̀si
kɔ̃n gȕo ũunɔa, à ń wíwi. 35 Gɔ̃ɔgɔ̃ɔ mɔ̀si kɔ̃n gȕo kɔ̃n
mɔ̀gotɛ̃o kɔ̃n kondogio kɔ̃n vurao wìwi, ben à gɔ̃̀ lán
ése mìsiaa kɛ̀ kú pɔ́wɛɛgbɛ̃kiia bà. À gɛ̃̀tɛ kɔ̃n ĩao, wèe
à gbɛ̀ e dɔro, ben gbɛ̀si kɛ̀ sì pɔ́ taka pìa gɔ̃̀ kpii gbɛ̃̀ntɛ̃
ũ à anduna pà píngi.

36 Nanaa pìn gwe. Kí, wé à bɔkɔ̃tɛnnɛ sa. 37 Kí,
ḿbe kínanɔ kína ũ. Luda Musude n kpa kpatan kɔ̃n
ikoo kɔ̃n gbãaao kɔ̃n gakuio. 38 À gbɛ̃nteenɔ kɔ̃n
nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔ kɔ̃n bãanɔ nànnɛ n ɔzĩ. Guu kɛ̀ aɔ̃ɔ kún
píngi nɛ́gɔ̃ dɛ ń kína ũmɛ. Ḿbe mì kɛ̀ dɛ vura pì ũ.
39 Kpata pãnde é bɔ n kpɛɛ, eé ká n kpata ũro. Beee
gbɛra à aagɔ̃dee é bɔ à da andunala píngi. Beeen
mɔ̀gotɛ̃ pì ũ. 40 Kpata siigɔ̃dee é mɔ, eégɔ̃ gbãa lán
mɔ̀si bà, zaakɛ mɔ̀si è pɔ́ píngi wíwi à ń tí bomɛ. Lán
mɔ̀si è pɔ́ wíwi nà, lɛn eé kpata káakupɔnɔ mì dɛ à
ń kɛ dúgudugu lɛ. 41 Lán n à gbálanɔ kɔ̃n gbánɛnɔ
è nà, à gukenɔ dɛ gȕ kpatana ũ bensɔ̃ à gukenɔ dɛ
mɔ̀si ũ, lɛn kpata pì égɔ̃ kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana lɛ, mɔde mɔ̀si
gbãaa égɔ̃ kú à guumɛ, zaakɛ ń è mɔ̀si kakɔ̃ana kɔ̃n
gȕo. 42 Lán gbánɛ pì gukenɔ dɛ mɔ̀si ũ nà bensɔ̃ à
gukenɔ dɛ gȕ ũ, lɛn kpata pì kpadoo égɔ̃ gbãa vĩ
lɛ, à kpadoo égɔ̃ busana. 43 Lán n mɔ̀si è kakɔ̃ana
kɔ̃n gȕ kpatanao nà, lɛn gbɛ̃ntee boriinɔ égɔ̃ kú gwe
kakɔ̃ana lɛ, mɔde aɔ̃é kɔ̃ síro lán ń è mɔ̀si è kɔ̃ sí kɔ̃n
gȕoro nà.

44 Kína pìnɔ gurɔ Luda Musude é kpata kɛ̀ è

yãaroo fɛɛ. Kpata pì mìdɛna vĩro, eé gɔ̃ bori
pãndenɔ pɔ́ ũ zikiro. Kpata pì é kpata káakupɔ pìnɔ
kɛ dúgudugu à ń mì dɛ, àpi bé eégɔ̃ kuu gurɔ píngi.
45 Lán ń è nà gbɛ̀si ke gbòro kpiiia, èe kɛ gbɛ̃ke bé à
ɔ kɛ̀aro, ben à gàa à mɔ̀si kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃o kɔ̃n gũ̀o kɔ̃n
kondogio kɔ̃n vurao wìwi, kí, Luda Bítade yã kɛ̀ eé
mɔ́ kɛ ziaa ɔ̀dɔannɛmɛ. Nanaa pì nɛ́ yãpuraamɛ, à
bɔkɔ̃tɛna náanɛ vĩ.
46 Ben kí Nɛbukanɛza dàɛ a puua Daniɛli aɛ à bɛ̀ɛ
lìnɛ, ben à bè wà saa oa wà tuaetiti kpatanɛ. 47 À bè
Daniɛlinɛ: A Luda nɛ́ tãanɔ Ludamɛ, kínanɔ diimɛ
yãpura. Àmbe è asiiyã bɔnnɛ gupuraaa, zaakɛ n fɔ̃
n bɔwe kɔ̃n asii pìo. 48 Ben kína Daniɛli gbà gbãaa
à à gbà pɔ́nɔ à gɛ̃̀ ɔla, à à kpà kpatan àgɔ̃ wɛ́ɛ tɛ́are
Babilɔnu bùsuzi, à à dìɛ Babilɔnu ɔ̃ndɔ̃rinɔ píngi
gbɛ̃nsi ũ. 49 Daniɛli wɛ́ɛ kɛ̀ kínaa, ben à Sadaraka
kɔ̃n Mɛsakio kɔ̃n Abɛdinɛgoo dìɛ Babilɔnu bùsu
gbãadeenɔ ũ. Daniɛli sɔ̃ɔ kú kíbɛmɛ.

3

Gɔ̃ɔn aagɔ̃ zuna mɔ̀datɛ guu

1 Kí Nɛbukanɛza tãa pì kɔ̃n vurao lán gbɛ̃ntee
bà. À lezĩ kà gɑ̃̀sɑ̃suu baaagɔ̃, à yàasa sɔ̃ gɑ̃̀sɑ̃suu
swɛɛdomɛ. Ben à pɛ̀ɛ Dura guzurɛn Babilɔnu
bùsun. 2 Ben à lɛ́kpɑ̃sɑ̃ kɛ̀ a bùsu gbɛ̃nsinɔnɛ lɛ
aɔ̃ kɔ̃ kakɔ̃a, kínanɔ, lɛ́dammarinɔ, zĩ̀kpɛ gbɛ̃nsinɔ,
gbãadeenɔ, ɔɔ'utɛrinɔ, yãkpaɛkɛrinɔ, yãgɔ̃gɔ̃rinɔ
kɔ̃n a bùsu kpatablerinɔ ń píngi, aɔ̃ mɔ́ pɔ́ kɛ̀ à pì à
pɛ̀ɛ pì kya kɛ. 3 Ben bùsu gbɛ̃nsi pìnɔ kɔ̃ kàkɔ̃a pɔ́
taka pì kyakɛnazi aɔ̃ zɛ̀zɛ à aɛ. 4 Ben kpàakpakɛri
bè pariinɔnɛ gbãngbãn: Bùsu píngi gbɛ̃nɔ kɔ̃n bori
píngio, à yã kɛ̀ wà dìɛaree ma. 5 Tó a kuru'ɔ mà

kɔ̃n kureo kɔ̃n googeo kɔ̃n kúuo kɔ̃n mɔrɔo kɔ̃n
kɔ̃kɔ̃pɔnɔ píngi, à kúɛ à dɔnzi kɛ pɔ́ taka kɛ̀ kí
Nɛbukanɛza pì kɔ̃n vurao à pɛ̀ɛ pìnɛ. 6 Gbɛ̃ kɛ̀ gì kúɛ
à dɔnzi kɛnɛzi, weé adee zu mɔ̀datɛ pãsĩ guu gɔ̃ɔmɛ.
7 Beee yãnzi tó gbɛ̃nɔ kɔ̃kɔ̃pɔ pìnɔ ɔ́ mà, bùsu píngi
gbɛ̃nɔ ke bori píngin yoo, aɔ̃è kúɛ wà dɔnzi kɛ vura
pɔ́ taka pìnɛ.

8 Gurɔ beeean sɔsɔnɛyãdɔ̃ri kenɔ mɔ̀ wà Yuda
kenɔ káara kɛ̀ 9 aɔ̃ bè kí Nɛbukanɛzanɛ: Wà n dɔ̃
aafiao Zaaki! 10 Kí, n yã dìɛ n bè, tó gbɛ̃nɔ kɔ̃kɔ̃pɔnɔ
ɔ́ mà, aɔ̃ kúɛ wà dɔnzi kɛ pɔ́ taka kɛ̀ ń pì kɔ̃n vurao
pìnɛ. 11 N bè gbɛ̃ kɛ̀ èe kúɛ à dɔnzi kɛnɛro, weé adee
zu mɔ̀datɛ pãsĩ guumɛ. 12 Tɔ̀, Yuda kenɔ kuu, n ń
díɛ Babilɔnu bùsu gbãadeenɔ ũ. Aɔ̃ tɔ́n Sadaraka,
Mɛsaki kɔ̃n Abɛdinɛgoo. Kí, gbɛ̃ pìnɔ è n yã maro
aɔ̃è n tãanɔ gbãgbãro, bensɔ̃ aɔ̃è dɔnzi kɛ vura pɔ́
taka kɛ̀ ń pɛ̀ɛ pìnɛro. 13 Ben Nɛbukanɛza fɛ̃̀ maa-
maa à bè wà mɔ́are kɔ̃n Sadarakao kɔ̃n Mɛsakio
kɔ̃n Abɛdinɛgoo. Ben wà mɔ̀ wà gbɛ̃ pìnɔ kpàa.
14 Nɛbukanɛza ń lá à bè: Sadaraka, Mɛsaki kɔ̃n
Abɛdinɛgoo, ée gii ma tãanɔ gbãgbãzi yãpuran yɔ́?
Ée gii dɔnzi kɛ vura pɔ́ taka kɛ̀ má pɛ̀ɛnɛzin yɔ́? 15 Tó
a soru kɛ̀ à kúɛ à dɔnzi kɛ pɔ́ taka kɛ̀ má pì pìnɛ gurɔɔ
kɛ̀ a pɔ́nɔ ɔ́ mà, eé kɛ maa, mɔde tó ée dɔnzi kɛnɛro,
weé a zu mɔ̀datɛ pãsĩ guu gɔ̃ɔmɛ. Tãa kparee bé eé
fɔ̃ à a bɔ ma ɔzĩi? 16 Aɔ̃ bè: Kí, à zɛ́ vĩ wà wa zĩnda
bɔro. 17 Kí, tó wà wa zu mɔ̀datɛ guu, wa Dii kɛ̀ weè
zɔ̀ dɔzi é fɔ̃ à wa bɔn à wa sí n ɔzĩ. 18 Baa tó èe kɛ sɔ̃ro,
ǹgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ wé n tãanɔ gbãgbãro. Wé dɔnzi kɛ vura pɔ́
taka kɛ̀ ń pɛ̀ɛnɛro. 19 Ben Nɛbukanɛza pɔ fɛ̃̀ pãsĩpãsĩ
à uu sìsińzi. À bè wà mɔ̀datɛ kaara dɛ yã pɔ́la lɛo
swɛɛplaa. 20 Ben à ò a zĩ̀kpɛ gɔ̃sagbãa kenɔnɛ aɔ̃

Sadaraka kɔ̃n Mɛsakio kɔ̃n Abɛdinɛgoo yiyi wà ń
zu mɔ̀datɛ pãsĩ pì guu.
21 Ben gɔ̃sa pìnɔ ń yíyi kɔ̃n
ń pɔ́kãsãa kɛ̀ aɔ̃ɔ dananɔ, utanɔ kɔ̃n sòkotonɔ kɔ̃n
lawaninɔ píngi, ben aɔ̃ ń sɛ́ wà ń zu mɔ̀datɛ pãsĩ pì
guu.
22 Lán kína yã dìɛ pãsĩpãsĩ nà bensɔ̃ mɔ̀datɛ pì
wɛ̃̀ maamaa, ben tɛ́ puusu gɔ̃sagbãaa kɛ̀ aɔ̃ ń zún
pìnɔ lɛ̀ à ń dɛ́dɛ.
23 Gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔ pìnɔ sɔ̃ aɔ̃ gàa wà sì
mɔ̀datɛ gbãaa pì guu yiyina.

24 Ben kí Nɛbukanɛza kɛ̀ gìri à fɛ̀ɛ à zɛ̀, ben à a
ìbanɔ là à bè: Gɔ̃ɔn aagɔ̃n wà zù tɛ́n yiyinaroo? Aɔ̃
wèàla wà bè: Lɛmɛ kí!
25 Ben à bè: À gwa! Gɔ̃ɔn
siigɔ̃n má è. Aɔ̃ɔ porona aɔ̃ɔe táa oo tɛ́ pì guu bensɔ̃
èe pɔ́ke woḿmaro. Aɔ̃ gɔ̃ɔn siigɔ̃dee bɔ̀kɔ̃ba Luda
Nɛ́ keo.
26 Ben à sɔ̃̀ mɔ̀datɛ pì lɛ́zi à bè: Sadaraka,
Mɛsaki kɔ̃n Abɛdinɛgoo, Luda Musude zɔ̀blerinɔ,
à bɔɛ. Ben aɔ̃ bɔ̀ɛ tɛ́ pìn.
27 Bùsu gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n
lɛ́dammarinɔ kɔ̃n zɩ̃̀kpɛ gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n gbãadeenɔ
kɔ̃n kínanɔ kàkɔ̃ańzi aɔ̃ɔ è tɛ́ pì e fɔ̃ à pɔ́ke wòḿmaro.
Baa aɔ̃ mìkã e tɛ́ kũro, aɔ̃ utanɔɔ e yakaro, wèe
tɛ́sukpɛ gũu maḿma sero.
28 Ben Nɛbukanɛza bè:
Wà Sadaraka kɔ̃n Mɛsakio kɔ̃n Abɛdinɛgoo Luda
sáabu kpá! À a malaika zɩ̃̀ à a zɔ̀bleri kɛ̀ aɔ̃ɔ à náanɛ
vĩinɔ mì sì. Aɔ̃ gì yã kɛ̀ má dìɛ kɛzi aɔ̃ ń zĩnda kpà
gaaa, lɛ wàton kúɛ wà dɔnzi kɛ dii pãndenɔnɛro
yãnzi, sé ń Dii.
29 Beee yãnzi yã kɛ̀ má dìɛn yɛ̀.
Tó gbɛ̃ke Sadaraka kɔ̃n Mɛsakio kɔ̃n Abɛdinɛgoo
Luda tɔ́ zaaa sì, bùsu píngi gbɛ̃ ke bori kpareen yoo,
weé à zɔ̃zɔ̃kɔ̃rɛ wà à ua kɛ tuburaa ũmɛ. Zaakɛ dii
pãnde é fɔ̃ à gbɛ̃ mì sí lɛro.
30 Ben kína Sadaraka kɔ̃n
Mɛsakio kɔ̃n Abɛdinɛgoo gwena kàarańnɛ Babilɔnu
bùsun.

4

Nɛbukanɛza nana'ona lí yã̀ musu

1 Kí Nɛbukanɛza bé èe yã kɛ̀ oo gbɛ̃ píngine, bùsu
gbɛ̃ píngi kɔ̃n borii kɛ̀ kú anduna guu píngio à bè:
Àgɔ̃ kuu kɔ̃n aafiao maamaa! 2 Má è à kɛ̀ maa
mà dabuyã kɔ̃n yãbɔnsaɛ kɛ̀ Luda Musude kɛ̀mɛɛnɔ
oare. 3 À dabuyãnɔ bíta fá! À yãbɔnsaɛnɔɔ pãsĩ. À
kpata yãana vĩro, à kíblena égɔ̃ kuu gurɔ píngimɛ.
4 Mamɔma Nɛbukanɛza má kú nnamana guu ma
bɛ, ma làakari kpáɛna, 5 ben ma nanaa ò ai vĩa ma
kũ. Kɛ̀ má daɛna ma gádo musu yã kɛ̀ má è kɔ̃n
laasuu kɛ̀ má lɛ̀o tò swɛ̃̀ kɛ̃̀magu. 6 Má dìɛ kɛ̀ wà
mɔ́mɛ kɔ̃n Babilɔnu ɔ̃ndɔ̃rinɔ ń píngi aɔ̃ nanaa pì
bɔkɔ̃tɛmɛ. 7 Kɛ̀ asidɔ̃rinɔ kɔ̃n dabudabukɛrinɔ kɔ̃n
sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔ kɔ̃n màsokɛrinɔ mɔ̀, ben ma nanaa
pì yã ɔ̀ńnɛ, aɔ̃ɔe fɔ̃ wà à bɔ̀kɔ̃tɛmɛro. 8 Zãazãan
Daniɛli kɛ̀ wà ma tãa tɔ́ kpànɛ, kɛ̀ wè benɛ Bɛtɛsaza
mɔ̀ ma kiia, ben ma nanaa pì ɔ̀nɛ. À Luda kɛ̀ kú
adona Ninii vĩ. 9 Ma bè: Bɛtɛsaza, ɔ̃ndɔ̃rinɔ gbɛ̃nsi,
má dɔ̃ kɛ̀ ń Luda kɛ̀ kú adona Ninii vĩ, asiiyã ègɔ̃
zĩ'ũnnɛro. Yã kɛ̀ má è nanaa guun yɛ̀. Ǹ à bɔkɔ̃tɛmɛ.
10 Pɔ́ kɛ̀ má è ma laasuu guu gurɔɔ kɛ̀ má daɛna ma
gádo musun yɛ̀. Mɛ́ɛ guu gwaa ben ma lí è zɛna tɔɔtɛ
gura súusu, à lezĩ maamaa. 11 Lí pì bíta kṹ à gbã̀ ai à
mìsɔ̃ntɛ̃ gàa à zɔ̃̀ ludambɛɛa. Wè lí pì e zaa anduna
lɛ́ zɛkiinɔa píngi. 12 À lánɔɔ maa, à nɛ́ ì bíta, à pɔ́blee
mɔ̀ gbɛ̃ píngia. Nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔ ɔra è à gbáru, bãanɔ è mɔ́
wà zɔ̃zɔ̃ à gã̀nɔa. Pɔ́ wɛ̃̀ndide píngi è pɔ́blee ea.
13 Mɛ́ɛ pɔ́ pì ee wɛ́ɛgupu guu gurɔɔ kɛ̀ má daɛna
ma gádoa, ben ma malaika è bɔna ludambɛ. 14 À
lɛ́ zù gbãngbãn à bè: À lí pì zɔ̃ à nɛ́ à à gã̀nɔ kɛ̃ɛ.

À à lánɔ woro à à bɛɛnɔ fãakɔ̃a. À tó nɔ̀bɔnɔ bàa
lɛ́ wà kɛ̃a. À tó bãanɔ bɔɛ à lánɔ guu. 15 Mɔde à
lí pì kusu kɔ̃n à kãsãanɔ tó tɔɔtɛ guu à mɔ̀si gada
kpánɛ kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃ pɔ́o sɛ̃̀ guu gwe. Kpíi é kpáàla,
eégɔ̃ kú sɛ̃̀n gwe kɔ̃n nɔ̀bɔnɔ. 16 À mì é likɔ̃a, à laasuu
é gɔ̃ lán nɔ̀bɔnɔ pɔ́ bà ai wɛ̃̀ swɛɛplaa. 17 Malaikanɔ
bé wà yã kɛ̀ Ludaa dìɛ pì ò, à ìba pìnɔ bé wà yã kɛ̀
Luda zɛ̀o kpàakpa kɛ̀, lɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kuunɔ e wà dɔ̃
kɛ̀ Luda Musude bé à iko vĩ gbɛ̃ntee kpatanɔa. È
gbɛ̃ kpá kpatan lán à yezi nà, baa gbɛ̃ kɛ̀ kɛ̃sãna.
18 Mamɔma kí Nɛbukanɛza, nanaa kɛ̀ má ɔ̀n gwe.
Bɛtɛsaza, ǹ à bɔkɔ̃tɛmɛ sa, zaakɛ ma kpata ɔ̃ndɔ̃ri
kee e fɔ̃ à bɔ̀kɔ̃tɛmɛro. Mɔde nɛ́ fɔ̃, zaakɛ ń Luda kɛ̀
kú adona Ninii vĩ.

Daniɛli nana bɔkɔ̃tɛna kínanɛ

19 Ben Daniɛli kɛ̀ wè benɛ dɔ Bɛtɛsaza bídi kɛ̀ yã
pìa. Laasuu kɛ̀ èe lɛɛ tò swɛ̃̀ kɛ̃̀n. Ben kína bè:
Bɛtɛsaza, ǹton tó nanaa pì kɔ̃n à bɔkɔ̃tɛnao n vĩa
kũro. Ben Bɛtɛsaza bènɛ: Ma dii, Luda tó nanaa
pì gɔ̃ dɛ n zangurinɔ yã ũ. Luda tó à bɔkɔ̃tɛna gɔ̃
dɛ n ibɛɛnɔ yã ũ. 20 Lí kɛ̀ ń è bíta bensɔ̃ à gbã̀a ai
à mìsɔ̃ntɛ̃ zɔ̃̀ ludambɛɛa, ben wè e zaa anduna lɛ́
zɛkiinɔa píngi. 21 À lánɔɔ maa, à nɛ́ ì bíta, à pɔ́blee
mɔ̀ gbɛ̃ píngia. Nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔɔ kú à gbáru, bãanɔ è mɔ́
zɔ̃zɔ̃ à gã̀nɔa. 22 Kí, ḿbe lí pì ũ. N iko bíta bensɔ̃ ń
gbãa vĩ. N bítakɛɛ gbã̀ à zɔ̃̀ ludambɛɛa, n kpata ɔ tà
ai anduna lɛ́a. 23 Kí, n malaika ke è bɔna ludambɛ à
bè: À lí pì zɔ̃ à kɛ pɔ̃pɔ̃, mɔde à à kusu kɔ̃n à kãsãanɔ
tó tɔɔtɛn. À mɔ̀si gada kpánɛ kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃o sɛ̃̀ guu
gwe. Kpíi é kpáàla, eégɔ̃ kú kɔ̃n nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔ ai wɛ̃̀
swɛɛplaa.

24 Kí, à bɔkɔ̃tɛnan yɛ̀. Yã kɛ̀ Luda Musude dìɛ
ma dii kína yã musun yɛ̀. 25 Weé pɛ́mma wà n bɔ
gbɛ̃nteenɔ tɛ́, nɛ́gɔ̃ kú kɔ̃n nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔ nɛ́gɔ̃ sɛ̃̀ soo lán
zù bà. Kpíi é n gbɛ̃, nɛ́gɔ̃ kuu lɛ wɛ̃̀ swɛɛplaa ai ǹ gá
dɔ̃ kɛ̀ Luda Musude bé à iko vĩ gbɛ̃ntee kpatanɔa, è
gbɛ̃ kpá kpatan lán à yezi nà. 26 Lán à bè wà líkusu
kɔ̃n à kãsãanɔ tó nà, beee bè tó n Luda dɔ̃̀ ikodee
ũ, eé ɛara à n kpá kpatan. 27 Beee yãnzi kí, ǹ ma
lɛ́damma kɛ̀ ma. Ǹ kɛ̃ n durunnɔa ǹgɔ̃ yã kɛɛ a zɛ́a.
Ǹ n yã zaakɛna tó ǹgɔ̃ gbɛ̃kɛɛ kɛɛ takaasideenɔnɛ,
ke n nnamana égɔ̃ gaa gwɛɛ.

28 Yã pìnɔ kí Nɛbukanɛza lè píngi. 29 Mɔ kuri
awɛɛplaaa gbɛra kína e táa oo a bɛ kpɛ́ bíta musu
Babilɔnu. 30 Ben à bè: Babilɔnu bíta kɛ̀ má kàɛ ma
kíblekii ũun yɛ̀roo? Má kàɛ kɔ̃n ma iko gbãaao ma
kíkɛ gakui yãnzimɛ. 31 Ai kína gɔ̃ yã pì o à yãa, kòto
ke bɔ̀ ludambɛ à bè: Kí Nɛbukanɛza, yã kɛ̀ wà ò n
yã musun yɛ̀: Wà n bɔ kpatan sa. 32 Weé pɛ́mma
wà n bɔ gbɛ̃nteenɔ tɛ́, nɛ́gɔ̃ kú kɔ̃n nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔ nɛ́gɔ̃
sɛ̃̀ soo lán zù bà. Nɛ́gɔ̃ kuu lɛ wɛ̃̀ swɛɛplaa ai ǹ gá
dɔ̃ kɛ̀ Luda Musude bé à iko vĩ gbɛ̃ntee kpatanɔa, è
gbɛ̃ kpá kpatan lán à yezi nà. 33 Gwe gɔ̃ɔ yã kɛ̀ wà
ò Nɛbukanɛza musu kɛ̀. Wà pɛ̀a wà à bɔ̀ gbɛ̃nteenɔ
tɛ́, à sɛ̃̀ sò lán zù bà, kpíi à yàku. À mìkã gbã̀ lán kúu
kã bà, à ɔnkɔkɔ bɔ̀bɔ sɔ̀ɔɔsɔɔɔ lán bã ɔnkɔkɔ bà.

34 Kɛ̀ wɛ̃̀ swɛɛplaaa pì pàpa, mamɔma
Nɛbukanɛza ma wɛ́ɛ sɛ̀ ma musu gwà, ben ma
su ma làakaria. Ben ma Luda Musude sáabu kpà
ma Gurɔpingide tɔ́ kpà ma bɛ̀ɛ lìnɛ. Zaakɛ à kíkɛɛ
yãana vĩro, à kpata ègɔ̃ kuu gurɔ píngi. 35 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ
kú anduna guunɔ ń píngi dɛnɛ pɔ́ke ũro. È kɛ lán à

yezi nà kɔ̃n gbãadee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú musunɔ kɔ̃n gbɛ̃ntee
kɛ̀ aɔ̃ɔ kú tɔɔtɛnɔ. Gbɛ̃ke è fɔ̃ à kpànɛro, gbɛ̃ke è fɔ̃ à
benɛ bɔ́n èe kɛɛro.
36 Gurɔɔ kɛ̀ ma su ma làakaria, ben ma ɛara ma su
ma kíkɛgakuin kɔ̃n bɛ̀ɛo kɔ̃n bítakɛɛo. Ma ìbanɔ kɔ̃n
ma bùsu gbãadeenɔ ma gbeka, aɔ̃ ma ka kpatan,
ben ma iko dɛ káakupɔla. 37 Mamɔma Nɛbukanɛza
mɛ́ɛ musu Kína sáabu kpaa sa mɛ́ɛ bɛ̀ɛ liinɛ mɛ́ɛ à tɔ́
kpaa, zaakɛ à yãkɛnanɔɔ maa píngi, ègɔ̃ yã kɛɛ a zɛ́a.
Eé fɔ̃ à gbɛ̃ kɛ̀ è a zĩnda sɛ́ lezĩ busa.

5

Yã kɛ̃na gɯ̃̀a

1 Kí Bɛlisaza a bùsu gbãadeenɔ sìsi zĩbaa pɔ́bleea
gɔ̃ɔn wàa sɔɔro, ben èe wɛ̃ɛ miińyo. 2 Kɛ̀ à pɔɔ
kɛ̀ í pìa nna, à bè wà mɔ́ kɔ̃n vura ímibɔnɔ kɔ̃n
kondogi ímibɔ kɛ̀ a dezi Nɛbukanɛza sɛ̀ɛ Luda kpɛ́n
Yerusalɛmunɔ lɛ à í mio, àpi kɔ̃n a bùsu gbãadeenɔ
kɔ̃n a nɔɔnɔ kɔ̃n a nɔ yìgisainɔ. 3 Ben wà mɔ̀ kɔ̃n
togoo pìnɔ, aɔ̃ɔe í miio. 4 Kɛ̀ aɔ̃ɔe wɛ̃ɛ mii, aɔ̃ɔe tãa
kɛ̀ wà ń kɛ́ kɔ̃n vurao kɔ̃n kondogio kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃o
kɔ̃n mɔ̀sio kɔ̃n líο kɔ̃n gbɛ̀o sáabu kpaa. 5 Gwe gɔ̃ɔ
gbɛ̃ntee ɔɔ bɔ̀ fitia'izi, èe ɔgbɛ kɛ̃ɛ kíbɛ gɯ̃̀ kɛ̀ lɔ́lɔnaa.
Kína ɔɔ pì è, èe pɔ́ kɛ̃ɛ, 6 ben à laasuu tò swɛ̃̀ kɛ̃̀n. À
uu yàkɔ̃tɛ à gbãaa bùsa, ben à gbánɔɔ e lugalugaa.
7 À wii gbãaa lɛ̀ à bè, wà mɔ́ kɔ̃n asidɔ̃rinɔ kɔ̃n
sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔ kɔ̃n màsokɛrinɔ. Ben à bè Babilɔnu
ɔ̃ndɔ̃ri pìnɔnɛ: Gbɛ̃ kɛ̀ ɔgbɛ kɛ̀ki kyó kɛ̀ ben à à
bɔ̀kɔ̃tɛmɛ, mɛ́ gumusu tɛ̃a kɔ̃n vura kɑ̃̀mbɛɛo danɛ,
eé gɔ̃ ma bùsu gbãadeenɔ gbɛ̃ aagɔ̃dee ũ. 8 Kɛ̀ kína
ɔ̃ndɔ̃ri pìnɔ gɛ̃̀ ń píngi, ben aɔ̃ gbɛ̃kee e fɔ̃ à ɔgbɛ pì
kyó kɛ̀ à à bɔ̀kɔ̃tɛnɛro. 9 Swɛ̃̀ ɛ̀ara à kɛ̃̀ kí Bɛlisazan

maamaa, à ɛ̀ara à uu yȁkɔ̃tɛ, ben à bùsu gbɛ̃nsinɔ
gɔ̃̀ bídi guu.
10 Kɛ̀ kí naɔ̃ kína kɔ̃n bùsu gbɛ̃nsinɔ zɔka mà, à
gɛ̃̀ńzi pɔ́blekiia à bè: Wà n dɔ̃ kɔ̃n aafiao Zaaki! Ǹton
tó n laasuu n nɔ̀sɛ yakaro, ǹton tó n uu gɔ̃ sisinaro.
11 Gbɛ̃kee kú n bùsun kɛ̀, à Luda kɛ̀ kú adona
Ninii vĩ. N dezi Nɛbukanɛza gurɔ wà è à làakari
vĩ kɔ̃n wɛ́ɛzɛ̃ɛo kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃ɔo lán Luda bà. N dezi à
dìɛ wɛ́ɛzɛ̃rinɔ kɔ̃n asidɔ̃rinɔ kɔ̃n sɔsɔnɛyɑ̃dɔ̃rinɔ kɔ̃n
màsokɛrinɔ gbɛ̃nsi ũ. 12 À ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n à dɔ̃nao pɑ̃sĩ, è
yɑ̃ píngi ma. È nanaanɔ bɔkɔ̃tɛ è yɑ̃ zĩ'ũunɔ yáasi
tɔ̃kɛ̃ kɔ̃n yɑ̃lɛkɔ̃zinanɔ. À tɔ́n Daniɛli. Kína tɔ́ kpànɛ
dɔ Bɛtɛsaza. Ǹ à sísi se, eé yɑ̃ pì bɔkɔ̃tɛnnɛ.
13 Kɛ̀ wà mɔ̀ kɔ̃n Daniɛlio kína pì kiia, ben kína
bènɛ: Ḿbe zȉzɔ kɛ̀ wè be Daniɛli kɛ̀ ma dezi bɔ̀o
Yudanɔ bùsun ũɔ́? 14 Má mà wà bè ń Luda Ninii vĩ,
ń làakari vĩ kɔ̃n wɛ́ɛzɛ̃ɛo kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃ wɛ́ɛbɔnao. 15 Wà
mɔ̀mɛ kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃rinɔ kɔ̃n yɑ̃'asidɔ̃rinɔ tia, lɛ aɔ̃ ɔgbɛ
kɛ̀ kyó kɛ aɔ̃ à bɔkɔ̃tɛmɛ, mɔde aɔ̃ɔe fɔ̃ro. 16 Má mà
wà bè nɛɛ̀ fɔ̃ ǹ yɑ̃nɔ bɔkɔ̃tɛ nɛɛ̀ fɔ̃ ǹ yɑ̃lɛkɔ̃zinanɔ tɔ̃kɛ̃.
Tó n fɔ̃ n ɔgbɛ kɛ̀ kyó kɛ̀ n à bɔ̀kɔ̃tɛmɛ, mɛ́ gumusu tɛ̃a
kɔ̃n vura kȁmbɛɛo dannɛ, nɛ́ gɔ̃ ma bùsu gbɑ̃adeenɔ
gbɛ̃ aagɔ̃dee ũ. 17 Ben Daniɛli bènɛ: Ǹ n gbaanɔ kũ
ǹ asaiapɔ pì kpá gbɛ̃ pɑ̃ndea. Mɔde baa kɔ̃n beeeo
mɛ́ ɔgbɛ pì kyó kɛnnɛ kí, mɛ́ sɔ̃ bɔkɔ̃tɛnnɛ. 18 Kí, Luda
Musude bé à kíkɛ kɔ̃n bítakɛɛo kɔ̃n gakuio kɔ̃n bɛ̀ɛo
kpà n dezi Nɛbukanɛzaa. 19 Lán à à sɛ̀ lezĩ nà, gbɛ̃
píngi à vĩa vĩ, aɔ̃è mì siɛnɛ, bori píngi ke yɑ̃'ona bori
píngin yoo. Gbɛ̃ kɛ̀ à yezi à à dɛ, è à dɛmɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ à
yezi à à bɔ, è à bɔmɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ à yezi à gwena kaaranɛ,
è à kaara. Gbɛ̃ kɛ̀ à yezi à à busa, è à busamɛ.
20 Mɔde kɛ̀ à a zĩnda sɛ̀ lezĩ à swɑ̃ gbɑ̃a kȕ bensɔ̃ à

zaza kũ̀, ben Luda à bɔ̀ kpatan à à gakui kɔ̀ ɛ̀. 21 Wà
pɛ̀a wà à bɔ̀ gbɛ̃nteenɔ tɛ́, à laasuu gɔ̃̀ lán nɔ̀bɔnɔ pɔ́
bà. À kú kɔ̃n sakenɔ à sɛ̃̀ sò lán zù bà. Kpíi à yàku,
ben à dɔ̃̀ sa kɛ̀ Luda Musude bé à iko vĩ gbɛ̃ntee
kpatanɔa, è gbɛ̃ kɛ̀ à yezi kpá kpatan. 22 Mpi sɔ̃
Bɛlisaza, à dion n ũ. Baa kɛ̀ ń yã̀ pìnɔ dɔ̃ píngi, nɛ́ɛ
n zĩnda busaro. 23 N dɔkɛ̀ Dii Musudeo ń tò wà mɔ̀
kɔ̃n à kpɛ́ togoonɔ, ben mpi kɔ̃n n bùsu gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n
n nɔɔnɔ kɔ̃n n nɔ yìgisainɔ wɛ̃ɛ mìo, ben n tã̀a kɛ̀ wà
kɛ̀ kɔ̃n vurao kɔ̃n kondogio kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃o kɔ̃n mɔ̀sio
kɔ̃n líọ kɔ̃n gbɛ̀o sáabu kpà, pɔ́ kɛ̀ aɔ̃è guu ero aɔ̃è yã̀
maro bensɔ̃ aɔ̃ɔ dɔ̃na vĩroonɔ. N wɛ̃̀ndi kɔ̃n n ziaao
kú Luda ɔzĩmɛ, ben nɛ́ɛ bɛ̀ɛ línɛro. 24 Beee yã̀nzin à
tò ɔɔ pì mɔ̀ à ɔgbɛ pì kɛ̃̀zi.

25 Yã̀ kɛ̀ ɔɔ pì kɛ̃̀n yɛ̀: Mɛnɛ, mɛnɛ, tɛkɛli, paasi.
26 Yã̀ pìnɔ bɔkɔ̃tɛnan yɛ̀: Mɛnɛ bè, Luda n kíblegurɔɔ
nàro à à lɛ́ zɛ̀. 27 Tɛkɛli bè, wà n tìisi lɛ́ gwà kilooa
wà è nɛ́ɛ kiloo sɛ́ro. 28 Paasi bè, wà n kpata kpàatɛtɛ
Midiã̀nɔ kɔ̃n Pɛsianɔnɛ.

29 Bɛlisaza yã̀ ò a ìbanɔnɛ, ben aɔ̃ gumusu tɛ̃a kɔ̃n
vura kã̀mbɛɛo dà Daniɛlinɛ wà kpàakpa kɛ̀ wà bè,
bùsu gbã̀adeenɔ gbɛ̃ aagɔ̃deen à ũ. 30 Gwã̀avĩ dɔ̃nkɔ̃
pì guun wà Babilɔnia kí Bɛlisaza dɛ̀. 31 Midiã̀ borii
kɛ̀ wè benɛ Dariusu bé à vɛ̀ɛ à gɛ̃ɛ ũ a wɛ̃̀ baaagɔ̃
awɛɛplaadee guu.

6

Daniɛli zuna músunɔ wɛ̀ɛn

1 À kà Dariusunɛ à bùsu gbã̀adeenɔ diɛ gɔ̃ɔn
baswɛɛdo, ben à ń díɛdiɛ a bùsun píngi. 2 À gɔ̃ɔn
aagɔ̃ɔ dìɛ ń gbɛ̃nsinɔ ũ. Daniɛli nɛ́ gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔ pìnɔ
dokemɛ. Bùsu gbã̀adeenɔ è ń yã̀nɔ tɔ̃kɛ̃ gbɛ̃ pìnɔnɛ,

lɛ wàton ásaru kɛ kínanɛro yãnzi. 3 Daniɛli ɔ̃ndɔ̃ɔ
wɛ́ɛbɔna dɛ gbɛ̃nsinɔla kɔ̃n bùsu gbãadeenɔ ń píngi,
ben kína zɛ̀o à à diɛ a bùsu gbɛ̃nsi ũ. 4 Ben gbɛ̃nsinɔ
kɔ̃n bùsu gbãadeenɔɔ e zɛ́ wɛtɛɛ wà yãke ea kpata
kɛ̀ à blè yã musu, mɔde à taari vĩro, aɔ̃ɔe yãke
earo, zaakɛ à náanɛ vĩ a yãkɛna guu píngi. È pã
kpá yãkeziro è sãsã yãkearo. 5 Ben aɔ̃ bè: Wé
yãkee e Daniɛliaro, tó èe kɛ à Luda doka musu
baasiro. 6 Ben gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n gbãadeenɔ mì pɛ̀kɔ̃rɛ
aɔ̃ gàa wà kína lè wà bè: Kí Dariusu, wà n dɔ̃ kɔ̃n
aafiao! 7 Wamɔwa gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n kínanɔ kɔ̃n zɩ̀kpɛ
gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n gbãadeenɔ kɔ̃n lɛ́dammarinɔ kɔ̃n n
ìbanɔ ń píngi, wa lɛ́ kpàkɔ̃sɔ̃ wá è à maa ǹ yã kɛ̀ diɛ
ŋ̀gɔ̃ zĩi kɛɛa. Gurɔ baaakuri daguran tó gbɛ̃ wɛ́ɛ kɛ̀
dii kea ke gbɛ̃nteen yoo, tó èe kɛ mpi baasiro, wà
adee sɛ́ wà zu músunɔ wɛ̀ɛn. 8 Kí, ǹ yã pì diɛ sa ǹ ɔ
da takada kɛ̀n, lɛ gbɛ̃ke tón yã pì liɛro yãnzi. Eégɔ̃ dɛ
Midiãnɔ kɔ̃n Pɛsianɔ doka kɛ̀ weé fɔ̃ wà gbororoo ũ.
9 Ben kí Dariusu yã pì dìɛ à a ɔɔ dà takadan.

10 Kɛ̀ Daniɛli mà wà yã pì dìɛ, à tà bɛ. À kpɛ́ kɛ̀ kú
musu windonɔɔ aɛ dɔ Yerusalɛmua wɛ̃wɛ̃na. Ben
à kùɛ à adua kɛ̀ à Luda sáabu kpà, lán è kɛ nà lán
guu e dɔɔ nà gɛ̀n aagɔ̃gɔ̃. 11 Ben gbɛ̃ pìnɔ mì pɛ̀kɔ̃rɛ
aɔ̃ gàa wà à è èe adua kɛɛ èe dɔnlɛ wɛ́ɛ kɛɛ Ludaa.
12 Ben aɔ̃ gàa wà kína lè yã kɛ̀ à dìɛ pì musu wà bè:
N yã dìɛ n bè ai gurɔ baaakuri dagura gbɛ̃ kɛ̀ wɛ́ɛ kɛ̀
dii kea ke gbɛ̃nteen yoo, tó èe kɛ mpi baasiro, weé
adee sɛ́ wà zu músunɔ wɛ̀ɛ guumɛ. Ben kína bè: Yã
pì seka vĩro, à gɔ̃̀ Midiãnɔ kɔ̃n Pɛsianɔ doka kɛ̀ weé
fɔ̃ wà gbororoo ũmɛ. 13 Ben aɔ̃ bènɛ: Yudanɔ bùsu
zɩ̀zɔ Daniɛli è n yã daro ke yã kɛ̀ ń dìɛ pì. Ègɔ̃ adua
kɛɛ lán guu e dɔɔ nà gɛ̀n aagɔ̃gɔ̃mɛ. 14 Kɛ̀ kína yã pì

mà, à kɛ̀nɛ zaa maamaa. À zɛ̀o à Daniɛli mì sí, ben
èe à bɔna zɛ́ wɛtɛɛ ai ɔfãntɛ̃ gàa à gɛ̃̀o kpɛ́n. 15 Ben
gbɛ̃ pìnɔ ɛ̀ara wà pɛ̀kɔ̃rɛ wà gàa wà kína lè wà bè: Kí,
ń Midiãnɔ kɔ̃n Pɛsianɔ doka dɔ̃, wà bè yã kɛ̀ kína dìɛ
kɔ̃n yã kɛ̀ à gìzio liɛna vĩro. 16 Ben kína bè wà mɔ́ kɔ̃n
Daniɛlio wà à zu músunɔ wɛ̀ɛn. Kína bè Daniɛlinɛ:
N Luda kɛ̀ nɛɛ̀gɔ̃ dɔnzi kɛɛnɛ gurɔ píngi n bɔ!

17 Kɛ̀ wà à zù wɛ̀ɛ pì guu, wà gbɛ̀ sɛ̀ wà tàta wɛ̀ɛ
pì lɛ́a, ben kína sèeda kɛ̀a kɔ̃n a tãngao kɔ̃n a bùsu
gbãadeenɔ tãnganɔ, lɛ gbɛ̃ke tón yãke liɛ Daniɛli
musuro yãnzi. 18 Ben kína tà bɛ à gì pɔ́ ble gwãavĩ
beeeazi, bensɔ̃ èe a nɔgbɛ̃ ke yã gbekaro. Èe fɔ̃ à
ii òro. 19 Kɛ̀ guu dɔ̀, guwɛɛ e kɛ̃ɛ, ben kína pì fɛ̀ɛ à
gàa músunɔ wɛ̀ɛ pì kiia kpakpaa. 20 Kɛ̀ à sɔ̃̀ wɛ̀ɛ pìzi,
à lɛ́ zù Daniɛlizi kɔ̃n pɔsiaao à bè: Daniɛli, Daniɛli,
Luda Wɛ̃̀ndide zɔ̀bleri! N Luda kɛ̀ nɛɛ̀gɔ̃ dɔnzi kɛɛnɛ
gurɔ píngi fɔ̃̀ à n bɔ músunɔ lɛ́zĩɔ́? 21 Daniɛli wèàla à
bè: Luda n dɔ̃ aafiao Zaaki! 22 Ma Luda a malaika
zĩ̀, à mɔ̀ à músunɔ lɛ́ nàkɔ̃a, aɔ̃ɔe ma kɛ̃nnaro, zaakɛ
ma dɛnɛ taarisaidee ũ. Kí, mɛ́ɛ taari ke kɛnnɛ
zikiro. 23 Kína pɔɔ kɛ̀ nna maamaa, ben à bè wà
Daniɛli gá wà à bɔ wɛ̀ɛ pì guu. Kɛ̀ wà à bɔ̀, wèe e à
kɛ̃̀nna gukearo kɛ̀ à Luda náanɛ kɛna yãnzi. 24 Ben
kína bè wà mɔ́ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã dì Daniɛlianɔ, ben
wà ń zúzu wɛ̀ɛ pì guu se kɔ̃n ń nɛ́nɔ kɔ̃n ń naɔ̃nɔo.
Ai aɔ̃gɔ̃ gá tɔɔtɛ le, músunɔ ń dã aɔ̃ ń kũkũ aɔ̃ ń wánɔ
wìwi píngi.

25 Kí Dariusu takada kɛ̃̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú a bùsu
guunɔnɛ ń píngi kɔ̃n bori sãnda píngio à bè: Àgɔ̃
kú aafiao maamaa! 26 Ma yã kɛ̀ dìɛ ma bùsu gbɛ̃
píngine, kɛ̀ aɔ̃gɔ̃ Daniɛli Luda vĩa vĩ aɔ̃ dɔnzi kɛnɛ.
Zaakɛ Luda Wɛ̃̀ndide kɛ̀ kuu gurɔ píngin à ũ. À

kpata yãana vĩro, ègɔ̃ kí blee gurɔ píngimɛ. 27 È
gbɛ̃ mì sí è ń bɔ. È dabuyãnɔ kɔ̃n yãbɔnsaɛnɔ kɛ
musu kɔ̃n tɔɔtɛo. Àmbe à Daniɛli bɔ̀ músunɔ lɛ́zĩ.
28 Daniɛli gbãaa è Dariusu kíblegurɔ kɔ̃n Pɛsia bori
Sirusu kíblegurɔɔo.

7

Daniɛli wɛ́ɛgupu'ena pɔ́ bɛ̃ɛ mɛ̀n siigɔ̃ɔnɔ yã musu

1 Babilɔnu kí Bɛlisaza kíblena wɛ̃̀ káaku guu
Daniɛli wɛ́ɛgupu è, à yãke è a laasuu guu gurɔɔ kɛ̀ à
daɛna a gádoa, ben à wɛ́ɛgupu pì yã kɛ̃̀ takadan à à
yã mìnɔ ò. 2 Daniɛli bè: Mɛ́ɛ guu gwaa wɛ́ɛgupu'ena
guu gwãavĩ, ben ma ludambɛ ĩa mɛ̀n siigɔ̃ɔ è, aɔ̃ɔe
kakaa ísia bítala. 3 Ben pɔ́ bɛ̃ɛ bíta mɛ̀n siigɔ̃ɔnɔ bɔ̀
ísiaan, aɔ̃ borii bɔ̀ doodo. 4 À káakudee bɔ̀ lán músu kɛ̀
à kúu dɛ̀bɛnɔ vĩi bà. Kɛ̀ mɛ́ɛ gwaa, wà à dɛ̀bɛ wòwoa,
ben wà à sɛ̀ wà zɛ̀ à gbá plaaaa lán gbɛ̃ntee bà, ben
wà gbɛ̃ntee swɛ̃̀ dànɛ. 5 Ben ma pɔ́ bɛ̃ɛ plaadee è,
à bɔ̀ lán kpera bà. À gɛɛkɛsɛkɛna, gbɛ̃̀ntɛ̃wa mɛ̀n
aagɔ̃ kpana à lɛ́zĩ. Ben wà bènɛ à fɛɛ à nɔ̀bɔ só
maamaa. 6 Beee gbɛra ma guu gwà, ben ma pɔ́ bɛ̃ɛ
pãnde è, à bɔ̀ lán gbèka bà. À dɛ̀bɛ vĩ a kpɛɛa lán
bãa bà mɛ̀n siigɔ̃ bensɔ̃ à mì vĩ mɛ̀n siigɔ̃. Wà à kpà
kpatan. 7 Beee gbɛra kɛ̀ mɛ́ɛ guu gwaa wɛ́ɛgupu pì
guu gwãavĩ lɛ, ma pɔ́ bɛ̃ɛ siigɔ̃dee è, è tó vĩa gbɛ̃ kũ
ai swɛ̃̀ kɛ̃n. À gbãaa sáa vĩro. À swaa nɛ́ mɔ̀simɛ
bensɔ̃ à bíta, è pɔ́ sóo, à wíwi, è kɛ̀sɛ pɛ́ɛpɛɛ à kpaaa
kɛ̀ gɔ̃̀a. À bɔ̀ ado kɔ̃n pɔ́ bɛ̃ɛ kɛ̀ aɔ̃ dɔ̀nɛ aɛnɔ. À koba
mɛ̀n kuri. 8 Kɛ̀ mɛ́ɛ laasuu lɛɛ à koba pìnɔ yã musu,
ben ma koba pãnde è, à nɛ́ngo èe bɔɔ ń tɛ́, ben koba
káaku mɛ̀n aagɔ̃ɔnɔ wòwo aɔ̃ guu bɔ̀nɛ. Má è koba

nɛ́ngo pì wɛ́ɛ vĩ lán gbɛ̃ntee pɔ́ bà. À lɛ́ vĩ dɔ kɛ̀ ègɔ̃
wada yã oo.
9 Kɛ̀ mɛ́ɛ gwaa, má è wà kíblekitanɔ kàɛ, ben
Tontoride mɔ̀ à vɛ̃̀ɛa. À pɔ́kãsãanɔ dɛ pú fénfen
lán buu bà, à mìkã dɛ lán sãkã bà. À kíblekita dɛ
tɛ́nɛnɛ ũ, à gɔ́rogbanɔ vĩ aɔ̃ɔe tɛ́ bɔɔ. 10 Tɛ́ bɔ̀ à gĩzĩ
èe bàa lɛɛ à aɛ lán swaa bà. Gɔ̃ɔn bɔrɔ lɛo bɔrɔ e ìba
bleenɛ, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ zɛna à aɛnɔ kà gɔ̃ɔn miliɔ̃ basɔɔro.
Yãkpaɛkɛrinɔ vɛ̃̀ɛ, ben wà takadanɔ wɛ̃̀wɛ̃. 11 Ben
má kpɛ́ mɛ́ɛ tàasi kɛɛ wada yã kɛ̀ koba pì e oo yãnzi,
ben má kpɛ́ mɛ́ɛ gwaa ai wà gàa wà pɔ́ bɛ̃ɛ pì dɛ̀ wà
à gɛ̀ dúgu zɔ̃̀ wà sɛ̀ wà zù tɛ́n. 12 Wà pɔ́ bɛ̃ɛ pãndenɔ
bɔ̀ kpatan, mɔde wà ń tó wɛ̃̀ndio ai gurɔ plaa.
13 Kɛ̀ mɛ́ɛ guu gwaa gwãavĩ wɛ́ɛgupu pì guu lɛ,
ben ma pɔ́ è lán gbɛ̃ntee nɛ́ bà, èe mɔɔ ludambɛ
luguun. Kɛ̀ à kà, ben wà à kpan'aɛ kɛ̀ wà gàao
Tontoride kiia. 14 À à kpà kpatan à iko kpàa kɔ̃n
gakuio, ben baade píngi dɔnzi kɛ̀nɛ, bùsu píngi gbɛ̃
kɔ̃n bori sãnda píngio. À iko égɔ̃ kuu gurɔ píngi à
yãana vĩro, à kpata é mì dɛ zikiro.

Wɛ́ɛgupu bɔkɔ̃tɛna

15 Mamɔma Daniɛli ma pɔɔ yàka. Yã kɛ̀ mɛ́ɛ ee
ma laasuu guu tò swɛ̃̀ kɛ̃̀magu. 16 Ma sɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀
aɔ̃ɔ zɛna gweenɔ dokezi ma yã pìnɔ yãpuraa gbèkaa
píngi. Ben à yã òmɛ à yã pìnɔ bɔ̀kɔ̃tɛmɛ. 17 Pɔ́ bɛ̃ɛ
bíta mɛ̀n siigɔ̃ɔ pìnɔ nɛ́ kpata mɛ̀n siigɔ̃ɔ kɛ̀ aɔ̃é bɔ
anduna guunɔmɛ. 18 Mɔde Luda Musude gbɛ̃nɔ bé
wé kpata sí wà ble aɔ̃égɔ̃ vĩ gurɔ píngi, kpata pì égɔ̃
yãana vĩro. 19 Beee gbɛra má yezi mà yãpuraa dɔ̃
pɔ́ bɛ̃ɛ siigɔ̃de yã musu. À taka bɔ̀ ado kɔ̃n pɔ́ bɛ̃ɛ
kpaaanɔmɛ, è tó vĩa gbɛ̃ kũ dɛ à kpaaanɔla. À swaa

nɛ́ mɔ̀simɛ, à ɔnkɔkɔ nɛ́ mɔ̀gotɛ̃mɛ, è pɔ́ só à wíwi è
kɛ̀sɛ pɛ́ɛpɛɛ à kpaaa kɛ̀ gɔ̃̀a. 20 Má yezi mà koba mɛ̀n
kuri kɛ̀ aɔ̃ɔ kú à mìanɔ yáasi dɔ̃ dɔ kɔ̃n koba kɛ̀ bɔ̀ ben
koba mɛ̀n aagɔ̃ɔnɔ wòwo wà guu tònɛo. Koba pì wɛ́ɛ
vĩ kɔ̃n lɛ́o, è wada yã o, à zɛna gbãa dɛ à kpaaanɔla.
21 Kɛ̀ má kpɛ́ mɛ́ɛ gwaa, koba pì e zĩ̀ kaa kɔ̃n Luda
gbɛ̃nɔ èe ń fuu. 22 Ben Tontoride pì mɔ̀ à yã nnaa
kpà a gbɛ̃ pìnɔa, zaakɛ kpata gɔ̃na Luda Musude
gbɛ̃nɔ pɔ́ ũ gurɔɔ bé à kà.

23 Wà bèmɛ lán kɛ̀ bà. Pɔ́ bɛ̃ɛ mɛ̀n siigɔ̃dee pì nɛ́
kpata siigɔ̃dee kɛ̀ eé bɔ anduna guumɛ. À taka bɔ̀
ado kɔ̃n kpata kpaaanɔ, eé da andunala píngi à kɛ̀sɛ
pɛ́ɛpɛɛa à wíwi. 24 Koba mɛ̀n kuri pìnɔ nɛ́ kpata pì
kína gɔ̃ɔn kuri kɛ̀ aɔ̃é kí bleenɔmɛ. Kína kɛ̀ bɔ̀ adona
kɔ̃n à káakupɔnɔ é fɛɛ ń gbɛra eé kí gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔnɔ bɔ
kpatan. 25 Eé Luda Musude tɔ́ zaaa sí eé gbãa mɔ́ à
gbɛ̃nɔnɛ eé wɛtɛ à zĩbaa gurɔɔnɔ kɔ̃n doka kɛ̀ Ludaa
dìɛnɔ liɛ. Wà Luda gbɛ̃nɔ nànɛ à ɔzĩ wɛ̃̀ aagɔ̃ kɔ̃n a
kusuo. 26 Mɔde yãkpaɛkɛrinɔ é vɛ̃ɛ aɔ̃ à bɔ kpatan,
aɔ̃é kpata pì mì dɛ míɔmiɔ ai gurɔ píngi 27 gbasa
wà anduna kpata píngi kíkɛ kɔ̃n ikoo kɔ̃n bítakɛɛo
kpá Luda Musude gbɛ̃nɔa. À kpata pì nɛ́ kpata kɛ̀
eé yãaromɛ, kpatablerinɔ é dɔnzi kɛnɛ aɔ̃é mì siɛnɛ
ń píngi. 28 Yã pì lɛ́n gwe. Mamɔma Daniɛli, ma
laasuunɔɔ tò vĩa ma kũ maamaa, ma uu lìɛ, ben má
yã pì kũna ma swɛ̃̀n.

8

Sãkaro swèekɛna kɔ̃n blèkofĩio

1 Bɛlisaza kíblena wɛ̃̀ aagɔ̃dee guu mamɔma
Daniɛli ma wɛ́ɛgupu è à kɛ̀ má è káaku baasi. 2 Mɛ́ɛ

guu gwaa ma wɛ́ɛgupu'ena pì guu, ben má è má
kú kíbɛ Susa wɛ́tɛdaan Elamu bùsun. Má kú swaa
kɛ̀ wè be Ulai saɛ. 3 Ma wɛ́ɛ sɛ̀ ma guu gwà, ben
ma sãkaro è zɛna swaa pì lɛ́a. À koba vĩ mɛ̀n
plaa. Aɔ̃ɔ gbȁa, mɔde à doo gbȁa dɛ à doola, à
kɛ̀ gbȁa pì bɔ̀ zãamɛ. 4 Ma sãkaro pì gwà, èe sɔ̃
dadaa ɔfãntɛ̃gɛ̃kpɛn kpa kɔ̃n gu'igbãroo kpaao kɔ̃n
sɔɔmɛtɛ kpaao, èe koba máɛmaɛɛ. Nɔ̀bɔ kee e fɔ̃ à zɛ̀
à gìnɛro, gbɛ̃kee e fɔ̃ à bɔ̀ à gbãaa ɔzĩro. Ègɔ̃ a zĩnda
pɔyezi kɛɛmɛ, ben à a zĩnda sɛ̀ lezĩ.
5 Mɛ́ɛ laasuu lɛɛ yã pìa, ben ma blèkofĩi è bɔna
ɔfãntɛ̃gɛ̃kpɛn kpa, à bà andunala píngi à gbá e pɛ́ɛ
tɔɔtɛro. À koba bíta vĩ a wɛ́ɛgbãtãn. 6 À gàa sãkaro
kɛ̀ zɛna swa lɛ́a pì kiia, ben à kúu ɔ̀a kɔ̃n pɔfɛ̃ pãsĩo.
7 Kɛ̀ má è à sùzi kɔ̃n pɔfɛ̃o lɛ, à à gbɛ̃̀gbɛ̃ ai à à
koba mɛ̀n plaaa pìnɔ ɛ̀'ɛ, ben sãkaro pì e fɔ̃ à pɛ̀aro.
Blèkofĩi à nɛ̀ à kɛ̀sɛ pɛ̀ɛpɛɛa, gbɛ̃kee e fɔ̃ à à bɔ̀ à ɔzĩro.
8 Ben blèkofĩi a zĩnda dì, mɔde kɛ̀ à pɛ̀ɛ maamaa, à
koba bíta pì ɛ̀, ben koba pãndenɔ bɔ̀ɛ wà kpà mɛ̀n
siigɔ̃ à gɛ̃ɛ ũ, aɔ̃ lɛ́ dɔdɔ anduna gooda siigɔ̃ɔnɔa.
9 Koba pìnɔ doke gbȁdã nɛ́ngo bɔ̀, ben à bíta kȕ
maamaa. À gàa sɔɔmɛtɛ kpa kɔ̃n ɔfãntɛ̃bɔɛ kpaao
kɔ̃n bùsu maaa kpaao. 10 À bíta kȕ ai à gàa pɛ́
ludambɛ zȉkpɛɛnɔa, ben à sɔsɔnɛ kenɔ wòro à ń
kwɛ́ɛ tɔɔtɛ à kɛ̀sɛ pɛ̀ɛpɛɛḿma. 11 À a zĩnda sɛ̀ à kɛ̀
sáa kɔ̃n zȉkpɛɛ pìnɔ Kínao. À saa kɛ̀ wègɔ̃ ooa lán
guu e dɔɔ nà mì dɛ̀ à à kúkii kɛ̀ bɛzĩ ũ. 12 Wà zȉkari
pìnɔ nànɛ à ɔzĩ kɔ̃n saa kɛ̀ wègɔ̃ oo lán guu e dɔɔ nào
bɔnkpɛɛyã kɛ̀ wà kɛ̀ yãnzi, ben à yãpuraa pȁɛ tɔɔtɛ.
Yã kɛ̀ à kɛ̀ píngi bɔ̀ maa. 13 Ben má mà malaika e
yã oo, ben malaika pãnde à là à bè: Wɛ́ɛgupu'ena

yã pì é gá kɛ ai bɔrɛmɛ? Saa kɛ̀ wègɔ̃ oo lán guu
e dɔɔ nà yã pì kɔ̃n bɔnkpɛɛyã kɛ̀ è guu yaka pìo
kɔ̃n Luda kpɛ́ kpam̀manao kɔ̃n kɛ̀sɛpɛɛpɛɛna zı̃̀kpɛɛ
pìnɔao. 14 Ben à bèmɛ: Eégɔ̃ gaa ai gurɔ wàa kuri
awɛɛdo kpɛ́ basɔɔro sa'ona kɔngɔ kɔ̃n uusiɛo gbɛra,
Luda kpɛ́ é gbasa à bɔ maa.

Wɛ́ɛgupu bɔkɔ̃tɛna

15 Gurɔɔ kɛ̀ mamɔma Daniɛli mɛ́ɛ wɛ́ɛgupu pì ee
lɛ, mɛ́ɛ zɛ́ wɛtɛɛ mà à yáasi dɔ̃, ben ma pɔ́ke è zɛna
ma aɛ à bɔ̀ lán gɔ̃gbɛ̃ bà. 16 Ben ma gbɛ̃ntee kòto
mà bɔna Ulaizi à lɛ zù à bè: Gabliɛli, ǹ wɛ́ɛgupu
kɛ̀ gbɛ̃ pì è bɔkɔ̃tɛnɛ. 17 À sɔ̃̀mazi ma zɛkiia. Kɛ̀
èe mɔɔ, vĩa ma kũ, ben ma daɛ ma puua. À
bèmɛ: Gbɛ̃ntee nɛ́, ǹgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ wɛ́ɛgupu kɛ̀ ń è dɛ
andunayãagurɔ yã ũmɛ. 18 Gurɔɔ kɛ̀ èe yã oomɛ,
ii ma kũ gbãa, má daɛna ma puua. Ben à ɔ nàma
à ma fɛɛ à ma zɛ. 19 À bè: Mɛ́ɛ yã kɛ̀ eé mɔ́ Luda
pɔfɛ̃pitammagurɔ ziakpɛɛ zĩ oonnɛmɛ, zaakɛ an-
dunayãagurɔ yãmɛ. 20 Sãkaro kobamɛmplaadee
kɛ̀ ń è pì dɛ Midiãnɔ kɔ̃n Pɛsia kínanɔ ũmɛ. 21 Blèkofĩi
sɔ̃ nɛ́ Girisi kpatamɛ. Koba bíta kɛ̀ dɔ à wɛ́ɛgbãtãn
dɛ à kína káaku ũ. 22 Koba mɛ̀n siigɔ̃ɔ kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ɛ koba
kɛ̀ ɛ̀ gɛ̃ɛ ũu pì nɛ́ kpata mɛ̀n siigɔ̃ɔ kɛ̀ aɔ̃é bɔɛ à borii
guunɔmɛ, mɔde aɔ̃ gbãaa é ká lán à bàro.

23 Aɔ̃ kíblena gurɔ zãa zĩ, tó aɔ̃ taarikɛna lɛ́ kà, kína
uu fɛ̃kpana mɔnafikide kàsara é fɛɛ. 24 À gbãaa é
kaara, èe kɛ kɔ̃n à zĩnda gbãaaonlo. À pɔ́kaatɛna
é swɛ̃̀ kɛ̃ńgu. Yã kɛ̀ eé kɛ píngi égɔ̃ papanamɛ, eé
gɔ̃sagbãaanɔ kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ dúgu zɔ̃. 25 À ɔ̃ndɔ̃ɔ
guu à mɔnafiki égɔ̃ papanamɛ, eégɔ̃ daa a ka. Tó

gbɛ̃nɔ yãke dɔ̃naro, ben eé ń dúgu zɔ̃ paripari eé fɛɛ
kɔ̃n kínanɔ Kínao. Weé à kaatɛ, mɔde gbɛ̃ntee ɔɔnlo.
26 Sa kɔngɔ kɔ̃n sa uusiɛo ogurɔ wɛ́ɛgupu kɛ̀ ń è
nɛ́ yãpuraamɛ. Ǹ yã pì ká takadan, zaakɛ eé kɛ
ziakpɛɛ zĩmɛ. 27 Mamɔma Daniɛli ma gbãaa yã̀a,
ben ma gyãa kɛ̀ gurɔ plaa. Kɛ̀ ma fɛɛ, ma ɛara ma zĩi
kɛ̀ kínanɛ. Ma bídi kɛ̀ wɛ́ɛgupu kɛ̀ má è pì yãa, mɛ́ɛ
à bɔkɔ̃tɛna dɔ̃ro.

9

Daniɛli aduakɛna

1 Asueru nɛ́ Dariusu, Midiã bori kíblena Ba-
bilɔnia bùsun wɛ̃̀ káaku guu, 2 mamɔma Daniɛli ma
yã kɛ̀ Dii ò annabi Yɛrɛmayanɛ è takadan à bè,
Yerusalɛmu é gɔ̃ bɛzĩ ũ wɛ̃̀ baaagɔ̃ akurimɛ. 3 Ben
ma aɛ dɔ̀ Dii Ludaa ma kúɛ kɛ̀nɛ ma wɛ́ɛ kɛ̀a kɔ̃n
lɛ́yinao kɔ̃n túbuo kuna ma mìa kɔ̃n pɔsia utanɔo
dana. 4 Ma adua kɛ̀ Dii ma Ludaa, ma a gbɛ̃nɔ
durunnɔ ònɛ ma bè:

N yã nna Dii Luda. Ń bíta bensɔ̃ ń naasi vĩ.
Nɛɛ̀gɔ̃ n bà kuuna kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yenzi aɔ̃è n
yã maanɔ kũna náanɛ guu. 5 Wa durun kɛ̀ wa
yã zaaa kɛ̀. Wa taari kɛ̀nnɛ wa kpɛɛ lìnnɛ. Wa
bɔ yã kɛ̀ ń dìɛ kɔ̃n n dokanɔ kpɛɛ. 6 N zɔ̀bleri
annabinɔ yã ò wa kínanɔnɛ kɔ̃n wa kpatablerinɔ
kɔ̃n wa dezinɔ kɔ̃n wa bùsu gbɛ̃nɔ ń píngi kɔ̃n n
tɔ́o, ben wée ń yã maro. 7 Dii, ń maa. Wapinɔ sɔ̃
wa gɔ̃ kɔ̃n wío gbã̀a, wamɔwa Yerusalɛmudeenɔ
kɔ̃n Yudanɔ píngi kɔ̃n Isaraili kɛ̀ aɔ̃ɔ kú kĩinɔ kɔ̃n
Isaraili kɛ̀ aɔ̃ɔ kú zã̀ bùsu kɛ̀ n ń fãakɔ̃an aɔ̃ bɔna
n kpɛɛ yãnzinɔ ń píngi. 8 Dii, wí wa kũ durun kɛ̀
wá kɛ̀nnɛ yãnzi, wapinɔ kɔ̃n wa kínanɔ kɔ̃n wa

kpatablerinɔ kɔ̃n wa dezinɔ. 9 Dii wa Luda, baa
kɛ̀ wa sɑ̃sɑ̃ n yɑ̃a, ń wɛ̃nda vĩ kɔ̃n sùuo. 10 Dii
wa Luda, wée mì siɛnnɛro wée tɛ́ doka kɛ̀ ń dà n
zɔ̀bleri annabinɔnɛ aɔ̃ɔ òweenɔziro. 11 Isarailinɔ
pɑ̃̀ n dokanɛ ń píngi aɔ̃ gì n yɑ̃ mazi. Ben n láari
kɛ̀wa kɛ̀ wa durun kɛ̀nnɛ yɑ̃nzi, lán ń ò n zɔ̀bleri
Musa doka takadan nà. 12 N yɑ̃ kɛ̀ n bè eé wa
lee kɛ̀we kɔ̃n wa gbɛ̃nsinɔ. N mɔ́nzi kpàwazi, wèe
yɑ̃ kɛ̀ Yerusalɛmu lè taka e anduna guu zikiro.
13 Wa Luda, yɑ̃ pì wa le lán à yɑ̃ kú Musa doka
takadan nà, mɔde wée n kii wɛtɛro, wée kpɛɛ li
wa durunnɔnɛ wa làakari dɔ̀ n yɑ̃puraaaro. 14 Dii
wa Luda, nɛ́ɛ gì kɛ kɔ̃n mɔ́nzi kpanawazioro,
zaakɛ n yɑ̃ ègɔ̃ nna n yɑ̃kɛna guu píngi, ben
wée n yɑ̃ maro. 15 Dii wa Luda, n bɔ kɔ̃n wa
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ n gbɛ̃ ũunɔ zaa Igipiti kɔ̃n n gɑ̃̀sɑ̃
gbɑ̃aao, n tɔ́ bɔ̀ lán à kuu ai kɔ̃n a gbɑ̃̀ao nà. Wa
durun kɛ̀ wa taari kɛ̀nnɛ. 16 Dii, lán n yɑ̃kɛnanɔɔ
maa píngi nà, ǹ n pɔfɛ̃ kɔ̃n n pɛ̃tɛ̃o kɛ̃ n wɛ́tɛ
Yerusalɛmua kɔ̃n n kpiiio sa, zaakɛ Yerusalɛmu
kɔ̃n wamɔwa kɛ̀ wá dɛ n gbɛ̃ ũunɔ gɔ̃̀ fabona pɔ́
ũ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ ligawaziinɔnɛ ń píngi wa durunnɔ
kɔ̃n wa dezinɔ yɑ̃zaakɛnao yɑ̃nzi. 17 Wa Luda,
ǹ mamɔma n zɔ̀bleri wɛ́ɛkɛɛ kɛ̀ mɛ́ɛ kɛɛmma sí
sa kɔ̃n ma wɛ̃nda wiiio. Dii, ǹ aɛ dɔ n kúkii kɛ̀
gbòroa n tɔ́ yɑ̃nzi. 18 Luda, ǹ swɑ̃ kpá ǹ ma yɑ̃
ma. Ǹ wɛ́ɛ sɛ́ ǹ wɛ́tɛ kɛ̀ n tɔ́ kúa bɛzĩ gwa. Èe kɛ wa
maakɛna yɑ̃nzin wée wɛ́ɛ kɛɛmmaziro, n wɛ̃nda
bíta yɑ̃nzimɛ. 19 Dii, ǹ ma yɑ̃ ma! Dii, ǹ sùu kɛ!
Dii, ǹ swɑ̃ kpá ma yɑ̃zi ǹ kɛ kpakpaa! Ma Luda,
ǹton gì kɛro n tɔ́ yɑ̃nzi, zaakɛ n tɔ́ kú wɛ́tɛ pìa kɔ̃n
n gbɛ̃nɔmɛ.

Azuma baaagɔ̃ akuri yã

20 Gurɔɔ kὲ mέε yã oo lε, mέε adua kεε mέε ma
durunnɔ yã oo kɔ̃n ma gbε̃ Isarailinɔ durunnɔo,
mέε wέε kεε Dii ma Ludaa à kpii yã musu, 21 kὲ
mέε adua kεε lε, Gabliεli, gbε̃ kὲ má è wέεgupu'ena
guu yãa pì vı̃̀a à mɔ̀ ma kiia sa uusiε ogurɔ. 22 À
yã òmε à bè: Daniεli, ma bɔ ma mɔnzi lε mà n wέε
kε̃nnεmε, n dɔ̃na e à kaara. 23 Kὲ n na aduakεnaa,
Luda n wέεkεε sì, ben ma mɔ mà onnε, zaakε à
gbε̃ yenzideen n ũ. Ǹ làakari dɔ yã kὲa ǹ laasuu lέ
wέεgupu kὲ nέε eea. 24 Luda azuma baaagɔ̃ akuri
dìε n gbε̃nɔnε kɔ̃n n wέtε pìo, lε à taarinɔ mì dε
à durunnɔ vĩi à yã zaaanɔ kε̃awa, eé bɔ kɔ̃n bɔna
maaa kὲ eé yãarooo, wέεgupu'ena kɔ̃n annabikεε
kεnao lέ é ká, weé Ludakukii kya kε. 25 Ǹ laasuu
lέ yã kὲa ǹgɔ̃ dɔ̃ kὲ naana zaa gurɔɔ kὲ wà dìε
kὲ Yerusalεmu é εara à su a gwena ziia ai à gàa
pέ Mεsaya mɔ́gurɔɔa eégɔ̃ dε azuma swεεplaa kɔ̃n
azuma baaagɔ̃ awεεplaao ũmε. Weé εara wà káε
weé à gãalεnɔ kεkε kɔ̃n zέdaanɔ, mɔde nawε̃a égɔ̃
kuu gurɔɔ pìa. 26 Azuma baaagɔ̃ awεεplaaa pì gbεra
weé Mεsaya pì dε, gbε̃ke é zεoro. Kína kὲ èe mɔɔ
zı̃̀kpεεnɔ é wέtε pì kaatε kɔ̃n Luda kpέo. À mìdεna
é su lán í gublena bà. Ai à lέ gɔ̃ gá ká zı̃̀kana kɔ̃n
kaatεnao égɔ̃ kuu lán Ludaa dìε nà. 27 Kína pì é
lεdolε kε kɔ̃n gbε̃nɔo pari ai azuma do. Azuma
doo pì dagura eé sa'ona kɔ̃n gbadanao mì dε à tε̃̀pɔ
guyakari pέε gwe ai kaatεna kὲ Ludaa dìε guyakari
pìnε gá à leo.

10

Gakuidee bɔ à mɔna Daniεlizi

1 Pɛsianɔ kí Sirusu kíblena wɛ̃̀ aagɔ̃dee guu wà
yã bìia Daniɛli kɛ̀ wè benɛ dɔ Bɛtɛsazanɛ. Yã pì
nɛ́ yãpuraamɛ, bensɔ̃ zɩ̃̀ gbãa yãmɛ. À yã pì mà
wɛ́ɛgupu'ena guumɛ, ben wà à bɔ̀kɔ̃tɛnɛ.

2 Gurɔ beeea mamɔma Daniɛli, mɛ́ɛ pɔsiaa kɛɛ
azuma aagɔ̃ɔ dagura. 3 Mɛ́ɛ pɔ́ nnaa blero, nɔ̀bɔ ke
wɛ̃ɛ e gɛ̃ ma lɛ́nlo. Mɛ́ɛ nɔ́si kɛmaro ai azuma aagɔ̃ɔ
pì gàa à pàpao.

4 Mɔ káaku gurɔ baro awɛɛsiigɔ̃dee zĩ má zɛna
swa bíta kɛ̀ wè sísi Tigiri saɛ. 5 Ma wɛ́ɛ sɛ̀ ma guu
gwà, ben ma gbɛ̃ke è à táaru bisa dana, vura maa
asaa dɔna à pii. 6 À mɛ̀ bɔ̀ lán gbɛ̀ bɛ̀ɛdee bà, à
uu dɛ lán loupina bà. À wɛ́ɛ dɛ lán sɛ̃̀tɛ́ bà, à ɔɔnɔ
kɔ̃n à gbánɔɔ e tɛ́ kɛɛ lán mɔ̀gotɛ̃ lɔ́lɔna bà. À kòto
dɛ lán gbɛ̃ parii kĩi bà. 7 Mamɔma Daniɛli mámbe
ma wɛ́ɛgupu pì è mado. Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kúmaonɔɔ e
ero, mɔde swɛ̃̀ kɛ̃̀ŋ́gu, ben aɔ̃ bàa lɛ̀ wà gàa wà ùtɛ.
8 Mámbe ma gɔ̃ mado, mɛ́ɛ wɛ́ɛgupu bíta pì ee. Ma
gbãaa yɛ̃̀a, ma uu lìɛ, ma gɔ̃ gbãaa sai.

9 Ma à kòto mà, ben gurɔɔ kɛ̀ mɛ́ɛ maa, ii ma kũ
gbãa, ma daɛ ma puua. 10 Ben wà ɔ nàma wà ma sɛ
wà ma kuɛ ma kosooa kɔ̃n ma ɔɔo, mɛ́ɛ lugalugaa.
11 Ben wà bèmɛ: Luda gbɛ̃ yenzide Daniɛli, ǹ làakari
dɔ yã kɛ̀ mɛ́ɛ oonnɛɛa. Ǹ fɛɛ ǹ zɛ, zaakɛ wà ma
zĩmmamɛ. Kɛ̀ à òmɛ lɛ, ma fɛɛ ma zɛ, mɛ́ɛ lugalugaa.
12 Ben à ɛ̀ara à bèmɛ: Daniɛli, ǹton tó vĩa n kũro,
zaakɛ zaa gurɔ káaku kɛ̀ n n nɔ̀sɛ kpà yã wàaripanaa
bensɔ̃ n n zĩnda bùsa Ludanɛ, à yã sìnyo. N yã pì
yãnzin ma mɔzi. 13 Pɛsia bùsu tãa kí ma dãdã gurɔ
baro awɛɛdo, ben malaika kínɔ do Mikaɛli bé à mɔ̀
à ma ĩan kà. 14 Ma mɔ lɛ mà yã kɛ̀ eé n gbɛ̃nɔ le gurɔ

zãa zĩ bɔkɔ̃tɛnnɛ, zaakɛ wɛ́ɛgupu kɛ̀ nɛ́ɛ ee kuu zia
yã ũmɛ.
15 Gurɔɔ kɛ̀ èe yã pì oomɛ, ma a mì pɛ̀ɛ, má yĩtɛna
kítikiti. 16 Gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀ lán gbɛ̃ntee bà pì ɔ kɛ̀ ma lɛ́a,
ben ma lɛ́ wɛ̃̀ ma yã ò. Ben ma bè gbɛ̃ kɛ̀ zɛna ma
aɛnɛ: Dii, ma wã̀wãa mà pɔ́ kɛ̀ mɛ́ɛ ee yãnzi, ma gɔ̃
gbãaa sai. 17 Dii, mamɔma n zɔ̀bleri mɛ́ kɛ diamɛ
mà yã onyo? Má gbãa vĩ dɔro, wesabona kɛ̀mao
zĩ'ũ. 18 Gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀ lán gbɛ̃ntee bà pì ɛ̀ara à ɔ kɛ̀ma à
ma gba gbãaa 19 à bè: Luda gbɛ̃ yenzide, ǹton tó vĩa
n kũro. Ǹgɔ̃ kú kɔ̃n aafiao! Ǹ tó n làakari gɔ̃ kpaɛna!
Ǹ swɛ̃̀ gɔ̃ gbãa! Kɛ̀ à yã òmɛ, ben ma gbãa è ma bè:
Dii, ǹ yã omɛ sa, zaakɛ n ma gba gbãaa. 20 Ben à bè:
Ń yã kɛ̀ tò ma mɔ n kiia dɔ̃ɔ́? Mɛ́ ɛara mà gá zɩ̃̀ ká kɔ̃n
Pɛsia tãa pìo tia. Tó ma ta, Giriki tãa é mɔ́. 21 Mɔde
mɛ́ yã kɛ̀ kú Yãpura Takadan onnɛ gĩa. Gbɛ̃kee e zɛ
à ma ĩan káro, séde a malaika Mikaɛli baasiro.

11

1 Midiã bori Dariusu kíblena wɛ̃̀ káaku guu, ma zɛ
ma gi kɔ̃n Mikaɛlio ma à dầkpa.

Sɔɔmɛtɛ kína kɔ̃n gu'igbãro kínao

2 Yãpuraan mɛ́ɛ oonnɛ. Kína pãndenɔ é fɛɛ gɔ̃ɔn
aagɔ̃ aɔ̃ kí ble Pɛsia bùsun. Aɔ̃ siigɔ̃dee tɛ́ ń kpɛɛ,
eégɔ̃ auziki vĩ maamaa dɛńla. Eé gbãaa e a auziki
pì yãnzi eé tó gbɛ̃ píngi fɛɛ Girisi bùsuzi. 3 Kína
gbãadee é fɛɛ à kí ble bùsunɔa pari, eégɔ̃ kɛɛ lán à
yezi nà. 4 À fɛɛna gbɛra à kpata é gboro à kɛ lɛo
siigɔ̃, anduna gooda siigɔ̃ɔnɔ baade kɔ̃n a pɔ́o. Èe
kɛ à boriinɔ bé wé kpata pìnɔ blero, gbɛ̃ pãndenɔ
bé wé ble, à kpata pìnɔ gbãaa é ká à káakupɔ ũro.

5 Sɔɔmɛtɛ kpa kína égɔ̃ gbãa vĩ, mɔde à zɪ̀kpɛɛnɔ
gbɛ̃nsi ke égɔ̃ gbãa vĩ dɛàla. Eé kí ble à kpata égɔ̃
bíta. 6 Gurɔ plaaa gbɛra aɔ̃é lɛdolɛ kɛ. Sɔɔmɛtɛ
kpa kína é a nɛ́nɔkparɛ kpãsã gu'igbãro kínaa
lɛdolɛkɛna kɔ̃o sèeda ũ, mɔde nɔgbɛ̃ pì égɔ̃ iko vĩ
gwero, kína pì kɔ̃n à nɛ́o é gì kɛro. Weé nɔgbɛ̃ pì kɔ̃n
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀onɔ kɔ̃n à deo kɔ̃n à ĩankario kpáḿma
gurɔ beeea. 7 Nɔgbɛ̃ pì danɛ ke bé eé kí ble à de
gɛ̃ɛ ũ. Eé lɛ́ɛ gu'igbãroo kpa kína zɪ̀kpɛɛnɔa eé gɛ̃
à zɛki gbãaan. Eé zɪ̀ káńyo à gbãa mɔ́ńnɛ. 8 Eé ń
tãanɔ kɔ̃n ń dii kɛ̀ aɔ̃ kàsanɔ sɛ́ɛ wà táo Igipiti kɔ̃n ń
pɔ́ bɛ̀ɛdee kɛ̀ wà kɛ̀ kɔ̃n vurao kɔ̃n kondogionɔ. Eé
gu'igbãroo kpa kína tón gĩa gurɔ plaa. 9 Gu'igbãro
kpa kína pì é mɔ́ à lɛ́ɛ sɔɔmɛtɛ kpa kína pì bùsua se,
mɔde eé ɛara à tá a bùsun. 10 À nɛ́nɔ é zɪ̀ soru kɛ aɔ̃
zɪ̀kpɛɛnɔ kakɔ̃a paripari. Aɔ̃é da zɛ́n aɔ̃ dagula lán
swapana bà. Aɔ̃é zɪ̀ ká ai aɔ̃ gá káo à zɛki gbãaan.
11 Sɔɔmɛtɛ kpa kína é fɛ̃ eé gá zɪ̀ ká kɔ̃n gu'igbãroo
kpa kínao kɔ̃n zɪ̀kpɛɛ kɛ̀ à kàkɔ̃a paripariinɔ eé zɪ̀
bleḿma. 12 Tó à zɪ̀kpɛɛ pìnɔ sɛ̀ɛ à tàńyo, eé a zĩnda sɛ́
lezĩ. Eé ń dɛdɛ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri, mɔde eé e à zɪ̀ bleḿma
gurɔ píngiro. 13 Gu'igbãro kpa kína é ɛara à zɪ̀kpɛɛnɔ
kakɔ̃a paripari dɛ à káakupɔla. Tó à gurɔɔ kà, eé mɔ́
kɔ̃n a zɪ̀kpɛ parii pìnɔ, baade kɔ̃n a gɔ̃kɛbɔnɔ.

14 Gurɔ beeea gbɛ̃ paridee é fɛɛ sɔɔmɛtɛ kpa kínazi.
N bori gɔ̃ pãsĩnɔ é fɛɛzi wɛ́ɛgupu kɛ̀ ń è yãpapana
yãnzi, mɔde aɔ̃é mìnnaa kɛro. 15 Gu'igbãro kpa
kína é mɔ́ à wɛ́tɛ bĩide kagura kɛ eé sí. Sɔɔmɛtɛ
kpa zɪ̀kpɛɛnɔ gbãaa é fɔ̃ à kpáńnɛro, baa aɔ̃ zɪ̀kpɛ
maaanɔ. Aɔ̃ gbãaa é fɔ̃ro. 16 Kína kɛ̀ mɔ̀ à lɛ̀ɛa é kɛ lán
à yezi nà, gbɛ̃ke é fɔ̃ à kpánɛro. Eé zɛ bùsu maaan

eégɔ̃ à kaatɛna zɛ́ vĩ. 17 Eé zɛo à mɔ́ kɔ̃n a bùsu ikoo
píngi, mɔde eé lɛdolɛ kɛ kɔ̃n sɔɔmɛtɛ kpa kínao. Eé
a nɛ́nɔkparɛ kpãsãa lɛ à e à à kpata yaka yãnzi. Yã
pì é zɛ́ kɛro, eégɔ̃ àre ke vĩnɛro. 18 Eé gbasa à aɛ dɔ
ísiaa saɛ bùsunɔa eé sí pari, ben zɪ̃̀kpɛɛnɔ gbɛ̃nsi ke
é à wada mì dɛ eé tó à wada wí à musu. 19 Eé ɛara
à aɛ dɔ a bɛ bùsu zɛki gbãaanɔa sa, mɔde eé gɛ̀n sí à
lɛ́ɛ, weé à e dɔro.
20 À gɛ̃ɛ é bɛ'ɔɔsiri gbãamɔnnɛri gbarɛḿma lɛ à
a kíkɛgakui kaara yãnzi, mɔde gurɔ plaaa gbɛra
eé gamɛ, èe kɛ pɔfɛ̃ ke zɪ̃̀ yãnzinlo. 21 À gɛ̃ɛ égɔ̃
dɛ gbɛ̃ gina kɛ̀ wèe à kpá kpatanloo ũ. Gurɔɔ kɛ̀
gbɛ̃nɔ yãke danaro, eé mɔ́ à lɛ́nnaa kásańnɛ à kpata
síḿma. 22 Eé zɪ̃̀kpɛɛnɔ wíwi a aɛ dúgudugu, eé ń
kaatɛ kɔ̃n kína kɛ̀ à lɛdolɛ kɛ̀oo. 23 Lɛdolɛkɛnao
gbɛra eé bɔ à kpɛɛ, à gbãaa é kaara, baa tó à gbɛ̃nɔɔ
pariro. 24 Eé gɛ̃ bùsu auzikidee kɛ̀ à gbɛ̃nɔ yãke
danaroonɔzi, eé yã kɛ̀ a denɔ ke a dezinɔ e fɔ̃ wà
kɛ̀roo kɛ. Eé ń pɔ́nɔ sɛ́ɛ eé ń pɔ́kãdeenɔ nakɔ̃a eé ń
auziki pìnɔ kpaatɛtɛ a ìbanɔnɛ. Eé à zaaa kpakɔ̃sɔ̃
zɛki gbãaanɔzi, mɔde eé gurɔ plaaa kɛro. 25 Eé swɛ̃̀
diɛ à tɛ́ ká a zĩndan. Eé gɛ̃ sɔɔmɛtɛ kpa kínazi kɔ̃n
zɪ̃̀kpɛɛnɔ paripari. Sɔɔmɛtɛ kpa kína pì é zɪ̃̀ káo kɔ̃n
a zɪ̃̀kpɛ parii kɛ̀ aɔ̃ gbãaa kɛ̀ bítanɔ, mɔde eé ń fɔ̃ro,
zaakɛ weé lɛ́ kpakɔ̃sɔ̃zimɛ. 26 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è pɔ́ bleonɔ
é zɪ̃̀bɔnkpɛɛ kɛnɛ. Weé pɛ́ à zɪ̃̀kpɛɛnɔa wà ń paridee
dɛdɛ. 27 Kí gɔ̃ɔn plaaa pìnɔ é vɛ̃ɛ teebu dɔ̃nkɔ̃zi kɔ̃n
nɔ̀sɛzaaao aɔ̃ ɛgɛɛ tokɔ̃nɛ. Eé zɛ́ kɛro, zaakɛ yã é mì
dɛ à gurɔɔamɛ. 28 Gu'igbãro kpa kína é da a bùsu zɛ́n
kɔ̃n auziki bítao, mɔde eé yã zaaa kpakɔ̃sɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀
Luda bà kúńyonɔzi. Eé yã lúńnɛ gbasa à tá a bùsun.
29 Tó à gurɔɔ kà, eé ɛara à gɛ̃ sɔɔmɛtɛ kpa

bùsuzi, mɔde kɛ̀kii égɔ̃ dɛ lán à káakupɔ bàro.
30 Ɔfãntɛ̃gɛ̃kpɛndeenɔ é gínɛ kɔ̃n góro'itɛnɔ. Eé na
a sàsaa, eé ɛara à gá pɔfɛ̃ pita gbɛ̃ kɛ̀ Luda bà
kúńyonɔa. Eé zɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Luda bà kuunańyo yã
gbòronɔo. 31 À zɪ̃̀kpɛɛnɔ é Luda kpɛ́ gbãsĩ lɛ́ aɔ̃é saa
kɛ̀ wègɔ̃ oo lán guu e dɔɔ nà mì dɛ aɔ̃é tɛ̃̀pɔ guyakari
pɛ́ɛn. 32 Eé gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Luda bà kuunańyo yã gbòronɔ
mì liɛ kɔ̃n mɔnafikio, mɔde gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ń Luda dɔ̃ɔnɔ
é zɛ gbãa aɔ̃ gínɛ. 33 Aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ɔ̃ndɔ̃ɔ vĩinɔ é yã
da gbɛ̃nɔnɛ pari, mɔde gurɔ plaaa dagura weé ń
gbɛ̃kenɔ kwɛ́ kɔ̃n fɛ̃ɛdaao weé ń gbɛ̃kenɔ kpáta weé
ń gbɛ̃kenɔ ká kpɛ́siaan weé ń pɔ́nɔ síḿma. 34 Tó aɔ̃
lɛ̀ɛ lɛ, weé ń ĩan ká féte, mɔnafikideenɔ é nańma
pari. 35 Ɔndɔ̃ri pì kenɔ é kpágula, lɛ Luda e à ń baasa
à ń gbãsĩ woroḿma, lɛ aɔ̃ nɔ̀sɛ e à pura kũ ai gurɔ lɛ́
gá ká, zaakɛ gurɔɔ pì é ká lán Ludaa dìɛ nàmɛ.

Kína kɛ̀ eé a zĩnda sɛ́ lezĩ

36 Kína ke bé eé kɛ lán à yezi nà eé a zĩnda sɛ́ lezĩ,
eé bítakɛɛ dɔ̃ a zĩndanɛ dɛ tãanɔla píngi eé dɔkɛna
yã o Luda kɛ̀ dɛńlaa musu. À yã égɔ̃ gaamɛ ai Luda
pɔfɛ̃pitammagurɔɔ gá papao, zaakɛ Luda é yã kɛ̀ à
zɛ̀o kɛmɛ. 37 Kína pì é a dezinɔ tãanɔ yã daro ke tãa
kɛ̀ nɔgbɛ̃nɔ ègɔ̃ yezi. Eé tãa ke yã daro eé bítakɛɛ
dɔ̃ a zĩndanɛ dɛńla píngi. 38 Eé zɛki gbãaanɔ tãa kpe
da a dii ũ aɔ̃ gɛ̃ɛ ũ. Eé dii kɛ̀ a dezinɔ dɔ̃roo pì kpe
da kɔ̃n vurao kɔ̃n kondogio kɔ̃n gbɛ̀ bɛ̀ɛdeeo kɔ̃n
pɔ́ auzikideenɔ. 39 Eé yã lú zɛki gbãa gbɛ̃̀ntɛ̃nɔnɛ
bori zɪ̃̀tɔnɔ tãa pì gãzĩ. Eé gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ à dɔ̃ɔnɔ kpe
da maamaa. Eé tó aɔ̃ kí ble gbɛ̃nɔa pari, eé bùsu
kpàatɛtɛńnɛ ń asaia ũ.

40 Tó à gurɔ lɛ́ kà, sɔɔmɛtɛ kpa kína é lɛ́ɛa zɔ̀o,
ben gu'igbãroo kpa kína é fɛɛzi lán zàga'ĩa bà kɔ̃n
sɔ̃goronɔ kɔ̃n sɔ̃deenɔ kɔ̃n góro'itɛnɔ paripari. Eé
gɛ̃ bùsunɔzi pari à dagula. 41 Eé gɛ̃ bùsu maaazi
dɔ. Bùsu paridee é lɛ́ɛ, mɔde Ɛdɔmunɔ kɔ̃n Mɔabunɔ
kɔ̃n Amɔninɔ gbɛ̃nsinɔ é bɔ. 42 À iko é bùsu pariinɔ
le, Igipiti é bɔro. 43 Eé gbãaa ble Igipiti auziki
kɛ̀ utɛnanɔa, vura kɔ̃n kondogio kɔ̃n pɔ́ bɛ̀ɛdeenɔ
píngi. Libianɔ kɔ̃n Etiopianɔ é mì siɛnɛ. 44 Baaru kɛ̀
eé bɔ ɔfãntɛ̃bɔɛ kpa kɔ̃n gu'igbãroo kpaao é tó swɛ̃̀
kɛ̃n, eé da zɛ́n kɔ̃n pɔfɛ̃ bítao gbɛ̃ parideenɔ kaatɛna
kɔ̃n ń mìdɛnao yãnzi. 45 Eé a kíkɛ bisakutaa dɔ ísia
kɔ̃n Luda kpii maaao dagura. Gwen eé gan, gbɛ̃ke
é à ĩan káro.

12

Gurɔ zãa zĩ

1 Gurɔ beeea Mikaɛli, malaika ìsi kɛ̀ è zɛ kɔ̃n n
gbɛ̃nɔo é fɛɛ. Gurɔ beee nawɛ̃a égɔ̃ bíta. Zaa boriinɔ
naana gurɔ ai gurɔ beeea à taka e kɛ zikiro. Gurɔ
beeea n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ tɔ́ kú Luda takada guunɔ é bɔ.
2 Gbɛ̃ parii kɛ̀ aɔ̃ɔe ii oo tɔɔtɛ guunɔ é vu. Aɔ̃ gbɛ̃kenɔ
égɔ̃ wɛ̃̀ndi kũ eé yãaroo vĩ, aɔ̃ gbɛ̃kenɔ sɔ̃ lalandi kɔ̃n
wí yãanasaio. 3 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ɔ̃ndɔ̃ɔ vĩinɔ égɔ̃ tɛ́ kɛɛ lán
musu pɔ́nɔ bà. Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è tó parii bɔ maaa pìnɔ égɔ̃
tɛ́ kɛɛ lán sɔsɔnɛnɔ bà. 4 Mpi sɔ̃ Daniɛli, ǹ yã pìnɔ ká
takadan ǹ koko ǹ à lɛ́ nakɔ̃a ai gurɔɔ pì lɛ́ gá ká. Gbɛ̃
parideenɔ égɔ̃ gaa weégɔ̃ suu lɛ wà dɔ̃na kaara.

5 Mamɔma Daniɛli ma guu gwà, ben ma gɔ̃ɔn
plaaanɔ è, gbɛ̃ doo zɛna swaa baa kɛ̀ kpa, gbɛ̃ doo
baa kãa kpa. 6 Aɔ̃ gbɛ̃ mɛ̀n doo bè gbɛ̃ kɛ̀ táaru
bisa dana à zɛna swa'ilaanɛ: Yãbɔnsaɛ pìnɔ é mì dɛ

bɔrɛmɛ? 7 Gbɛ̃ kɛ̀ táaru bisa dana à zɛna swa'ilaa pì
a ɔplaa kɔ̃n a ɔzɛɛo sɛ̀ musu, ben má mà à bè kɔ̃n
Gurɔpingide tɔ́o: Wɛ̃̀ aagɔ̃ kɔ̃n a kusuomɛ. Tó wà
Luda gbɛ̃nɔ gbã̂aa fɔ̃̀ wà yã̀a, yã pìnɔ gbasa wà mì
dɛ píngi. 8 Má mà, mɔde mɛ́ɛ à bɔkɔ̃tɛna dɔ̃ro, ben
ma à là ma bè: Dii, yã pì gbɛ̀ é bɔ diamɛ? 9 À wèmala
à bè: Daniɛli, ǹ gá! Yã pìnɔ mì égɔ̃ utɛnamɛ, weégɔ̃
pɔ́ kúɛa ai gurɔ lɛ́ gá ká. 10 Zĩ beeea gbɛ̃nɔ gbã̂sĩ é
kɛ̃ḿma pari, aɔ̃ nɔ̀sɛ é pura kũ lán wà ń baasa bà,
mɔde gbɛ̃ zaaanɔ é kɛkɛ wàgɔ̃ zaa. Gbɛ̃ zaa ke é yã
pì dɔ̀rɔ dɔ̃ro, mɔde gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ɔ̃ndɔ̃ɔ vĩinɔ bé wé ma.
11 Tó wà saa kɛ̀ wè o lán guu e dɔɔ nà mì dɛ̀ wà tɛ̃̀pɔ
guyakari pɛ̀ɛn, gurɔ wàa swɛɛdo kpɛ́ basiigɔ̃ akuri
bé eégɔ̃ kuu. 12 Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ eé gurɔ wàa
swɛɛdo kpɛ́ baswɛɛplaa sɔɔrosai dã à ká ũ. 13 Mpi
sɔ̃, ǹ gá ai n gurɔ lɛ́a. Nɛ́ anduna tó gbasa ǹ fɛɛ ǹ n
baka le gurɔ zãa zĩ.

Luda yã̋ takada kɔ̃n Bokobaru yã̋o
The New Testament and portions of the Old Testament in the Bokobaru language of Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bokobaru

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

c31548a1-5316-53c2-be42-674e0e4c5ae5